

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA**

Katedra Křesťanské výchovy

Bakalářský projekt

2010

Zuzana Fránková

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA**

Katedra Křesťanské výchovy

Sociální pedagogika

Zuzana Fránková

**Mateřské centrum
při Domu dětí a mládeže ve Veselí nad Moravou**

Bakalářský projekt

Vedoucí práce: Mgr. Milena Öbrink Hobzová

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářský projekt vypracovala
samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 7. dubna 2010

.....

Podpis autora práce

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí práce Mgr. Mileně Öbrink Hobzové, za cenné rady a připomínky, které mi ochotně při psaní projektu poskytla.

Dále děkuji ředitelce Domu dětí a mládeže Veselí nad Moravou, Marcele Turečkové, za poskytnutí podkladů pro analýzu stávajícího stavu Mateřského centra „Školička.“

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 ZÁKLADNÍ ÚDAJE CHARAKTERIZUJÍCÍ VOLNOČASOVÉ ZAŘÍZENÍ.....	8
1.1 Dům dětí a mládeže ve Veselí nad Moravou a mateřské centrum.....	8
1.2 Zakotvení volnočasového zařízení – DDM V. n. M. - v rámci obce.....	9
1.2.1 Souhrn nabízených volnočasových aktivit v obci.....	9
1.2.2 Úloha DDM V. n. M. v nabídce volnočasových aktivit v obci	11
2 MATEŘSKÉ CENTRUM PŘI DDM V. N. M. – ROZBOR DOSAVADNÍHO STAVU A VÝVOJE.....	13
2.1 Historický vývoj zařízení DDM V. n. M.	13
2.2 Analýza stávajícího systému chodu DDM V. n. M. a mateřského centra	15
2.2.1 Provozované formy činnosti DDM V. n. M.	15
2.2.2 Personální obsazení, organizační struktura.....	16
2.2.3 Právní a legislativní požadavky	16
2.2.4 Údaje o současném majetku, pedagogické, psychologické a hygienické aspekty	18
2.2.5 Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví a požární ochrany v objektech.....	20
2.2.6 Finanční zdroje zařízení.....	21
2.2.7 Presentace činnosti zařízení.....	22
2.3 Mateřské centrum při DDM V. n. M.	22
2.3.1 Mateřská centra.....	22
2.3.2 Současné aktivity mateřského centra při DDM V. n. M.....	23
2.3.3 Swot analýza dosavadního stavu mateřského centra při DDM V. n. M.	23
3 PROGRAM ROZVOJE MATEŘSKÉHO CENTRA PŘI DDM V. N. M.....	27
3.1 Cíl projektu	27
3.2 Výchozí podklady	27
3.3 Popis koncepce řešení	27

3.4	Personální zabezpečení	28
3.5	Finanční zabezpečení projektu.....	29
3.6	Tvorba programové náplně a její principy.....	29
3.6.1	Způsob tvorby programu schůzky mateřského centra	29
3.6.2	Způsob tvorby měsíčního programového plánu mateřského centra	30
3.7	Blok aktivit pro rodiče – dítě je přítomno.....	31
3.7.1	Okruh přednášek a kurzů pro rodiče.....	31
3.7.2	Okruh výtvarných činností.....	33
3.7.3	Okruh odpočinkových aktivit	35
3.7.4	Okruh aktivit připravovaných rodiči.....	35
3.8	Blok společných aktivit rodičů s dětmi.....	35
3.8.1	Charakteristika dítěte ve věku 1 – 3 roky, jeho možnosti činnosti.....	36
3.8.2	Okruh aktivit pro rozvoj hybnosti dítěte.....	37
3.8.3	Okruh aktivit pro rozvoj smyslů a řeči dítěte	40
3.8.4	Okruh aktivit pro rozvoj sociálních vazeb.....	42
3.9	Blok aktivit pro děti – rodič je přítomen.....	44
3.9.1	Charakteristika dítěte ve věku 1 – 3 roky, jeho možnosti činnosti s jinými dětmi	44
3.9.2	Okruh aktivit pro 1 až 2leté děti, bez aktivní pomoci matky.....	44
3.9.3	Okruh aktivit pro 2 až 3leté děti, bez aktivní pomoci matky.....	45
3.10	Vyhodnocení výsledků projektu	47
	ZÁVĚR	48
	LITERATURA A ZDROJE.....	50
	PŘÍLOHY	54

ÚVOD

Bakalářský projekt s názvem Mateřské centrum při Domu dětí a mládeže ve Veselí nad Moravou můžeme obecně začlenit do sféry volného času člověka. Z nepřeberného množství možných pohledů si vybíráme užší oblast, a to současný trend jakéhosi „otevírání se vůči širší veřejnosti“ dříve jednoznačně dětem a mládeži vymezených volnočasových institucí. Zabýváme se konkrétním volnočasovým zařízením - Dům dětí a mládeže Veselí nad Moravou a jeho snahou reagovat na společenskou poptávku po možnostech setkávání se maminek na mateřské dovolené a jejich dětí. Tato potřeba vhodných míst, kde by maminky občasně či pravidelně mohly vyjít z „izolace“ dané mateřskou dovolenou, vznikla díky změně pohledu společnosti na péči o nejmenší děti, což vedlo k rušení dříve hojně rozšířených jeslí. Spontánně tak v celé zemi vznikají tzv. mateřská centra.

Další vnější podmínkou, jež podněcovala volnočasové zařízení, které je předmětem této práce, k rozšiřování své působnosti, je po roce 1989 vzniklá konkurence nově vzniklých organizací zaměřených na volný čas dětí a mládeže.

Propojením potřeby na jedné straně a volné kapacity na straně druhé, vznikla myšlenka zřízení mateřského centra jako součásti již existující instituce pro děti a mládež. Hlavní náplní tohoto bakalářského projektu je tedy projekt rozvoje takto zřízeného mateřského centra, pojmenovaného názvem „Školička.“

Bakalářský projekt je rozdělen do třech kapitol. V první kapitole posuzujeme začlenění Domu dětí a mládeže Veselí nad Moravou a při něm zřízeného mateřského centra Školička do celkového volnočasového dění obce Veselí nad Moravou.

V druhé kapitole provádíme detailní rozbor stávajícího systému chodu Domu dětí a mládeže Veselí nad Moravou a Mateřského centra „Školička.“ Analýzu stávající podoby celého Domu dětí a mládeže Veselí nad Moravou je nutno provádět proto, že mateřské centrum je pouze jednou z forem jeho činnosti, a je s ním provázáno ekonomicky, personálně i legislativně. V závěru kapitoly pak zhodnotíme samotné mateřské centrum, přičemž závěry tohoto hodnocení nám poslouží jako východisko pro stanovení cíle bakalářského projektu.

Obsahem kapitoly třetí je program rozvoje mateřského centra. Projekt odstraňuje slabé stránky mateřského centra, vyřešením způsobu přípravy jeho programové náplně.

Bakalářský projekt je ukončen závěrem, kde shrnujeme danou problematiku.

1 ZÁKLADNÍ ÚDAJE CHARAKTERIZUJÍCÍ VOLNOČASOVÉ ZAŘÍZENÍ

Abychom pochopili, jak důležitou roli hraje Mateřské centrum při Domě dětí a mládeže ve Veselí nad Moravou, je třeba, charakterizovat si strukturu nabídky volnočasových aktivit v obci. V této kapitole tedy budeme konkretizovat volnočasové zařízení Dům dětí a mládeže Veselí nad Moravou, vymezíme pojmy dům dětí a mládeže a pojem mateřské centrum. Popíšeme místní nabídku veškerých pravidelných volnočasových aktivit pro kategorii dětí a mládeže a kategorii maminek na mateřské dovolené a jejich dětí. Pozornost budeme věnovat zejména aktivitám školských zařízení a zmíníme i volnočasové aktivity typické pro Veselí nad Moravou.

1.1 Dům dětí a mládeže ve Veselí nad Moravou a mateřské centrum

Domy dětí a mládeže jsou zřizovány jako jedna z možných forem středisek pro volný čas dětí a mládeže dle Vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. Jejich posláním je naplňovat rekreační a výchovně-vzdělávací funkci ve více oblastech zájmového vzdělávání.¹

Mateřská centra jsou nezisková zařízení sloužící ke vzájemnému setkávání rodin s dětmi za účelem společných her, výletů, vzdělávání a dalších činností.²

Dům dětí a mládeže Veselí nad Moravou (dále jen DDM V. n. M.), příspěvková organizace Jihomoravského kraje, zřízena novou zřizovací listinou Č.j.: 98/156, schválenou Zastupitelstvem Jihomoravského kraje usnesením č. 261/05/Z04 ze dne 16. června 2005, má současné sídlo na adrese: Hutník 1495, 698 01 Veselí nad Moravou. DDM V. n. M. je zařazen do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení dle Rozhodnutí MŠMT ČR č.j. S-175/96-HO ze dne 24. 5.1996 s identifikačním číslem zařízení – IZO: 049 939 416.

¹ Srov. PÁVKOVÁ, Jiřina, et al. *Pedagogika volného času : teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Zindulka Vladimír, Dvořák Dominik. Vyd. 3. Praha : Portál, 2002. Instituce pro výchovu mimo vyučování a ve volném čase, s. 121.

² Srov. KOLÍNSKÝ, Petr. Jak se žije v mateřských centrech. In *Sít mateřských center v České republice : ohlédnutí za uplynulých deset let*. Praha : Sít mateřských center, 2003, s. 16.

Mateřské centrum při DDM V. n. M. (dále také MC Školička) bylo zřízeno ve školním roce 2003/2004. V dopoledních hodinách je zde pro děti ve věku 1 až 3 let a jejich maminky připraven bohatý program.

1.2 Zakotvení volnočasového zařízení – DDM V. n. M. - v rámci obce

Část dne, kdy se člověk může svobodně věnovat odpočinku, zábavě a v neposlední řadě i rozvoji osobnosti, patří neodmyslitelně k životnímu stylu celé současné společnosti. Možnosti smysluplného naplnění volného času, zejména pro kategorii dětí a mládeže, jsou v různých obcích odlišné.

Město Veselí nad Moravou patří podle územní působnosti státních orgánů do okresu Hodonín v Jihomoravském kraji. Dle evidence obyvatelstva žije k 31. 12. 2009 ve Veselí nad Moravou 11 981 osob,³ ale vzhledem k dopravnímu propojení je město všeobecným centrem a každodenním cílem pro obyvatele řady okolních obcí. I pro ně je určena nabídka organizované volnočasové činnosti v obci Veselí nad Moravou.

1.2.1 Souhrn nabízených volnočasových aktivit v obci

Nabídku volnočasových aktivit ve Veselí nad Moravou pro naše účely rozdělíme na: školská zařízení, pro zájmové a další vzdělávání⁴, nestátní neziskové organizace pracující s dětmi a mládeží (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, účelová zařízení církví) a další instituce a organizace pracující ve prospěch dětí a mládeže⁵. Pro přehlednost a zachování vypovídající hodnoty soupisu následujících organizací se budeme v této kapitole věnovat výhradně nabídce výchovné, vzdělávací a zájmové činnosti, mající charakter činnosti pravidelně probíhající (u školských zařízení - pravidelná výchovná, vzdělávací a zájmová činnost⁶).

³ KORTA, Antonín. Statistika obyvatel a obřadů ve Veselí nad Moravou za rok 2009. *Veselské listy*. 2010, Únor, s. 2

⁴ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném vzdělávání (školský zákon). Parlament ČR. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném vzdělávání (školský zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2004, 190, 561, s. 10262-10345. Dostupný také z WWW: <mvcr.cz>.

⁵ Srov. PÁVKOVÁ, Jiřina, et al. *Pedagogika volného času : teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Zindulka Vladimír, Dvořák Dominik. Vyd.3. Praha : Portál, 2002. Výchova mimo vyučování, s. 44.

⁶ Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání ČR. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Vyhláška o zájmovém vzdělávání. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2005, 20, 74, s. 509-511. Dostupný také z WWW: <mvcr.cz>.

Ke školským zařízením nabízejícím aktivity ve více oblastech zájmového vzdělávání patří ve Veselí nad Moravou Základní škola Veselí nad Moravou, Hutník (dále jen „ZŠ Hutník“), Církevní základní škola ve Veselí nad Moravou (dále jen „Církevní ZŠ“), Základní umělecká škola Veselí nad Moravou (dále jen „ZUŠ“) a DDM V. n. M.

ZŠ Hutník jako příspěvková organizace, jejímž zřizovatelem je město Veselí nad Moravou, organizuje v souladu s platnou legislativou⁷ ve školním roce 2009/2010 pro své žáky celkem 22 kroužků.⁸ Do nich se přihlásilo celkem 395 žáků. Jedná se o následující volnočasové aktivity (počet kroužků/celkový počet žáků): jazykové kroužky (1/12), sportovní kroužky (5/89), kroužky turistiky a ekologie (3/60), tvůrčí dílny (5/63). K nejvyhledávanějším patří kroužky turistické a kroužek taneční.

Také Církevní ZŠ, školská právnická osoba, zřízená Arcibiskupstvím olomouckým, nabízí různé zájmové kroužky. Ve školním roce 2009/2010 umožňuje účast dětí na těchto zájmových kroužcích: sportovní (6), tvůrčí dílny (8), taneční (2), jazykové a vzdělávací (12). Z nabídky jsou v současnosti nejvíce oblíbené taneční kroužky a kroužky informatiky a psaní na stroji.⁹

Obě školy nabízejí tyto aktivity především pro své žáky, organizované na prvním stupni školy do školních družin a na druhém stupni formou školních klubů.

Zřizovatelem ZUŠ je Jihomoravský kraj a školu ve školním roce 2009/2010 navštěvuje 545 žáků (údaj poskytla Helena Konečná, zástupkyně ZUŠ Veselí nad Moravou). Jejich nabídka je určena mladým lidem, kteří projevují zájem o hudební, taneční, literárně-dramatické a výtvarné vzdělání.

Pro děti a mládež bez ohledu na místo jejich trvalého pobytu, případně místo školní docházky je v obci zřízeno středisko volného času DDM V. n. M. Do tohoto školského zařízení (příspěvková organizace) je ve školním roce 2009/2010 přihlášeno 406 dětí¹⁰ (podrobněji v kapitole 2).

⁷ Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání ČR. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Vyhláška o zájmovém vzdělávání. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2005, 20, 74, s. 509-511. Dostupný také z WWW: <mvr.cz>.

⁸ Srov. *Základní a mateřská škola Veselí nad Moravou, Hutník* [online]. c2008 [cit. 2009-12-28]. Školní klub. Dostupný z WWW: <zshutnikves.cz/doc/23/>.

⁹ Srov. *Církevní základní škola ve Veselí nad Moravou* [online]. c2009 [cit. 2009-12-28]. Školní klub. Dostupný z WWW: <czsveseli.cz/doc/16/>.

¹⁰ *Dům dětí a mládeže Veselí nad Moravou* [online]. 2005-2009 [cit. 2010-03-23]. Školní rok 2009/2010. Dostupné z WWW: <ddmveseli.estranky.cz/stranka/skolni-rok-2009-2010>.

Nestátních neziskových organizací pracujících s dětmi a mládeží je ve Veselí nad Moravou zaregistrováno celkem 15. (viz. Příloha č. 1 PŘEHLED OBČANSKÝCH SDRUŽENÍ PRACUJÍCÍCH S MLÁDEŽÍ VE VESELÍ NAD MORAVOU). Tyto subjekty působí v oblasti sportu, kultury, sociální oblasti, aj.

Podobnou činnost jako MC Školička při DDM V. n. M. nabízí občanské sdružení Centrum pro rodinu Veselí nad Moravou, které má ve své nabídce Klub maminek na mateřské dovolené Sedmikrásek. Rodičům je zde umožněno se setkat, vzdělávat se a bavit společně se svými nejmenšími dětmi. Programů pro rozvíjení dětské osobnosti, cvičení a přednášek se průměrně účastní 13 maminek a 16 dětí.¹¹

1.2.2 Úloha DDM V. n. M. v nabídce volnočasových aktivit v obci

Veselí nad Moravou leží v centru regionu Slovácko, pro nějž je charakteristické silné propojení s lidovými tradicemi. Proto je v této oblasti dlouhodobě velký zájem ze strany dětí a mládeže o volnočasové aktivity v oblasti folkloru.

Ve sportu se atraktivní volnočasovou aktivitou zpravidla stává ta činnost, ve které místní oddíl dosahuje mimořádných výsledků. Ve Veselí nad Moravou je tímto sportem již řadu let házená žen. Družstvo žen bojující v československé interlize přilákalo ke sportu svým příkladem celou řadu děvčat. Dnes je v klubu organizováno celkem 54 dívek ve věku do 17 let.¹² Klub HC Britterm, s.r.o., je provozován jako obchodní společnost.

Obě uvedené, pro Veselí nad Moravou charakteristické volnočasové aktivity, lákají děti od útlého věku. Právě zde DDM V. n. M. svou nabídkou obsahově shodně zaměřených kroužků pokrývá zájem širokého záběru mládeže. Jedná se o dětský folklorní soubor Štěpnička a oddíl mezinárodní házené. V celkem 6 kroužcích každoročně pracují děti od 5 do 15 let. Ti nejlepší pak nadále pokračují v renomovaných folklorních souborech dospělých či v profesionálním sportovním oddíle.

Z výše uvedeného je patrné, že úloha DDM V. n. M. v nabídce volnočasových aktivit obce Veselí nad Moravou je poměrně významná. Svoji činností zasahuje značný počet dětí a mládeže, a to bez jakýchkoliv omezení pro přijetí. Tím, že se jedná o školské zařízení, je také garantována odborná úroveň výchovného působení.

¹¹ Srov. *Centrum pro rodinu Veselí nad Moravou* [online]. 2005-2009 [cit. 2010-03-23]. Aktivity. Dostupné z WWW: <centrumprorodinu.estranky.cz/stranka/aktivity>.

¹² Srov. HÝNEK, Zdeněk. *HC BRITTERM VESELÍ NAD MORAVOU* [online]. 2006 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <hcveseli.com>.

Pokud chceme hodnotit význam zřízení MC Školička, musíme uvést, že k 31.10.2009 bylo přihlášeno do MC Školička již 60 dětí.¹³ Toto množství nás opravňuje konstatovat, že v nabídce pravidelné zájmové činnosti v obci i mikroregionu zaujímá MC Školička významné místo. Přihlédneme – li k výhodám, které přináší těsné propojení s DDM V. n. M., je MC Školička pro obec Veselí nad Moravou nabídkou jedinečnou a nezastupitelnou.

¹³ TUREČKOVÁ, Marcela. *Přehled kroužků ve školním roce 2009/2010*. Veselí nad Moravou: Dům dětí mládeže Veselí nad Moravou, 2009. s. 2.

2 MATEŘSKÉ CENTRUM PŘI DDM V. N. M. – ROZBOR DOSAVADNÍHO STAVU A VÝVOJE

MC Školička je jednou z forem činnosti DDM V. n. M., je tedy s DDM V. n. M. provázáno ekonomicky, personálně i legislativně. Při rozboru stavu a vývoje je tedy nutno provádět analýzu stávající podoby celého DDM V. n. M. Poté co se v úvodu této kapitoly dotkneme padesátileté existence DDM V. n. M., obrátíme se k analýze vedené přes personální zabezpečení, právní a legislativní požadavky až po hospodářské záležitosti spojené s provozem. Objasníme pojem a přínosy mateřského centra a kapitolu zakončíme hodnocením dosavadního stavu a činnosti MC Školička. Závěry vyplývající z tohoto hodnocení nám poslouží jako východisko pro návrh programu rozvoje MC Školička.

2.1 Historický vývoj zařízení DDM V. n. M.

Rozvoj specifických činností a zařízení volného času dětí a mladých lidí úzce souvisí s ekonomickou a politickou situací země. Po druhé světové válce se u nás nejprve obnovuje činnost předválečných sdružení, ale po únoru 1948 narůstá nadřazenost Svazu české mládeže, to ve Veselí nad Moravou vyústí uje ukončením činnosti střediska Skaut v březnu roku 1948.¹⁴

Na počátku šedesátých let dvacátého století dochází k rozvoji zařízení pro děti zaměstnaných rodičů. V souladu s tímto celostátním trendem je 1. června 1960 otevřen ve Veselí nad Moravou Městský dům pionýrů a mládeže (dále jen DPM). V době otevření měla organizace dva pracovníky. Již v době prvních prázdnin byl otevřen denně od osmi do šestnácti hodin. V té době navštěvovalo jednačtyřicet zájmových kroužků DPM přes pět set dětí.¹⁵

Činnost DPM byla od počátku poplatná socialistické ideologii, ale přesto byla dětem dáována možnost svobodné volby zájmového oboru, což často vedlo k životnímu zaměření až budoucí profesi dítěte (kroužek šití, kroužek mladých modelářů, kroužek radistů, apod.). Po roce 1968 se socialistický charakter DPM se ještě více prohloubil. Pracovníci DPM byli zařazeni do politického vzdělávání, aby získali ideově politickou

¹⁴ Srov. *Veselsko*. Nekuda Vladimír. Brno, Veselí nad Moravou : Muzejní a vlastivědná společnost, Město Veselí nad Moravou, 1999. 14. Tělesná výchova a sport, s. 353.

¹⁵ Srov. Kronika DPM 1960 – 1965, archiv Domu dětí a mládeže Veselí nad Moravou

připravenost na práci s dětmi. Ideologickou náplní a cílem byla výchova dětí a mládeže v duchu marxismu-leninismu.

Celospolečenské změny po roce 1989 přinesly v důsledku pádu komunistického režimu nové podmínky pro praxi volnočasových zařízení. DPM se zbavil vlivu státní ideologie a změněn na Dům dětí a mládeže (DDM V. n. M.), pokračoval ve své činnosti. Devadesátá léta minulého století znamenala nutnost vyrovnat se s celou řadou nových vlivů. Jedná se zejména o nárůst počtu subjektů zaměřených na práci s dětmi, průnik nových obsahů práce s dětmi (ekologie, počítače, mezinárodní aktivity), začleňování dětí handicapovaných a dětí jiných etnik, vyrovnávání se s novými problémy (nezaměstnanost mládeže, různé druhy závislostí).¹⁶ V reakci na tuto novou vnější situaci se DDM V. n. M. zaměřoval na nové aktivity, kterými rozšiřoval svou osvědčenou nabídku zájmových činností.

Realizace celostátní reformy veřejné správy ve školství s cílem decentralizace vzdělávacího systému a posílení autonomie školských zařízení¹⁷ přinesla také pro chod DDM V. n. M. významné organizační změny. Rozhodnutím ministra školství s účinností od 24. 5. 1996 byla založena samostatná příspěvková organizace DDM V. n. M. a současně byl DDM V. n. M. zařazen do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení (zřizovatel Školský úřad Hodonín). V souvislosti s reformou státní správy, završenou ukončením činnosti okresních úřadů k 31. 12. 2002, došlo k převodu DDM V. n. M. na Jihomoravský kraj (dále jen zřizovatel). V roce 2005 byla zřizovatelem KÚ JmK vydána pro DDM V. n. M., jako příspěvkovou organizaci Jihomoravského kraje, nová zřizovací listina.

Na jaře roku 1999 byla správcem majetku státu (Okresním úřadem Hodonín) poskytnuta DDM V. n. M. k užívání Turistická základna Radost ve Vřesovicích. Od 1. 1. 2001 je tato základna majetkem příspěvkové organizace DDM V. n. M.

Představu o činnosti DDM V. n. M. v době změn v novém společenském a výchovném prostředí, je možno získat v Příloze č. 2 PŘEHLED ČINNOSTÍ DDM V. n. M. V LETECH 1997 AŽ 2009.

¹⁶ Srov. PÁVKOVÁ, Jiřina, et al. *Pedagogika volného času : teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Zindulka Vladimír, Dvořák Dominik. Vyd.3. Praha : Portál, 2002. Volný čas, s. 27.

¹⁷ Srov. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. *Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně vzdělávací soustavy za rok 2001*. Ústav pro informace ve vzdělání- Divize nakladatelství Tauris, 2003, s. 131. Dostupný z WWW: <msmt.cz/dokumenty/vyrocní-zpravy>.

Ve školním roce 2002/2003 se DDM V. n. M. přestěhoval do upravené budovy bývalé mateřské školy. DDM V. n. M. se tak zvětšily prostory pro činnost kroužků a otevřela možnost k rozšíření aktivit. Již v následujícím školním roce 2003/2004 tak mohl být v nových prostorech zahájen provoz MC Školička.

2.2 Analýza stávajícího systému chodu DDM V. n. M. a mateřského centra

Protože MC Školička je součástí DDM V. n. M., je pro pochopení jejího chodu důležité představit si také fungování samotného DDM V. n. M. Jako školské zařízení je DDM V. n. M. provozován v rámci platné legislativy. V následujících podkapitolách popíšeme jednotlivé řízené a kontrolované oblasti.

2.2.1 Provozované formy činnosti DDM V. n. M.

DDM V. n. M. uskutečňuje formy zájmového vzdělávání dané vyhláškou č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

V oblasti pravidelné zájmové činnosti se DDM V. n. M. snaží každoročně organizovat kroužky z co nejrozmanitějších zájmových oblastí a pokrýt záliby dětí různého věku. Přehled kroužků pro školní rok 2009/2010 je uveden v Příloze č. 3 NABÍDKA ZÁJMOVÝCH AKTIVIT DDM V. n. M. PRO ŠK. ROK 2009/2010. Děti se scházejí 1 až 2 x týdně. Oblíbené aktivity jsou folklorní soubor Štěpnička včetně přípravky, sportovní kroužky jako dívčí házená, aerobik, mažoretky nebo novinka letošního roku – kroužek kulečnicku.

Na akcích příležitostné zájmové činnosti se setkávají děti i nejširší veřejnost. Některé z jednorázových akcí se tradičně opakují každý rok, např. Mikulášské tvořivé dílny, dětský karneval, velikonoční turnaj ve stolním tenise pro děti, vítání jara táborákem. DDM V. n. M. je hlavním organizátorem dětského mezinárodního folklorního festivalu Štěpy, který je každoročně ve Veselí nad Moravou pořádán.

Mimořádná pozornost pracovníků DDM V. n. M. je věnována přípravě prázdninových aktivit. Stovky dětí se každoročně účastní tematicky zaměřených táborů. Ty jsou organizovány jako příměstské tábory, různá sportovní soustředění, zimní či letní nebo zahraniční pobytové tábory.

V dopoledních hodinách jsou prostory DDM V. n. M. využívány pro činnost MC Školička. Jedná se o formu tzv. spontánních činností, určenou pro maminky s nejmenšími dětmi.

2.2.2 Personální obsazení, organizační struktura

Interní členění DDM V. n. M. je obsaženo v základním předpisu organizace - v Organizačním řádu – vydaném 1. 7. 2008 jeho ředitelkou. Povinnost vydat organizační řád vyplývá z legislativy zřizovatele, konkrétně směrnice: Zásady vztahů orgánů Jihomoravského kraje k řízení příspěvkových organizací.¹⁸

Organizační strukturu DDM V. n. M. tvoří úsek ředitele, jemu jsou podřízeny pedagogický úsek, ekonomický úsek a technický úsek. K 31. 12. 2009 je v pracovním poměru 8 interních zaměstnanců a s vedením kroužků pomáhá 23 externích spolupracovníků. Jediný odpovědný vedoucí – ředitelka – tak přímo jmenuje a odvolává 3 pedagogy volného času, ekonomku, 2 správce budov a jednu uklízečku.

Nejvyšším orgánem řízení je ředitelka, která je zároveň statutárním orgánem. Základním poradním orgánem ředitelky je porada všech zaměstnanců, konaná 1 x týdně. Z porady je vyhotovován zápis. V průběhu školního roku proběhnou 4 pedagogické rady.

Činnost MC Školička připravuje a vede interní zaměstnanec DDM V. n. M.

2.2.3 Právní a legislativní požadavky

Dle § 28 zákona č. 561/2004 Sb., (dále jen „školský zákon“) s účinností od 1. 1. 2005 vede školské zařízení DDM V. n. M. následující pedagogickou dokumentaci:

1. Vzdělávací program. Ředitelka DDM V. n. M. vydala Školní vzdělávací program s účinností od 17. 9. 2008. Dokument je mimo jiné zveřejněn na internetových stránkách organizace. Program obsahuje konkrétní cíle, formy a obsah vzdělávání, podmínky přijímání a ukončování, popis materiálních, ekonomických, personálních podmínek, popis podmínek bezpečnosti práce a ochrany zdraví. Pro vzdělávání ve školských zařízeních ministerstvo školství nevydalo rámcové vzdělávací programy ani předpis, který by stanovil závaznou

¹⁸ Srov. POLÁČKOVÁ, Hana. *Zásady vztahů orgánů Jihomoravského kraje k řízení příspěvkových organizací*. Vyd. 2. Brno:Krajský úřad, 2007, s. 3. Dostupný z WWW: <kr-jihomoravsky.cz>.

strukturu dokumentu. Program DDM V. n. M. jeho ředitelka zpracovala na základě dostupné metodiky.¹⁹

2. Vnitřní řád. Vnitřní řád DDM V. n. M. byl vydán 16. 9. 2008. Řád obsahuje pravidla vztahu dítěte a pedagogického pracovníka, vnitřní režim a podmínky zacházení s majetkem školského zařízení, podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí. Jeho obsah odpovídá požadavku § 30 školského zákona.
3. Evidence dětí (dále jen „školní matrika“). DDM V. n. M. vede následující údaje: jméno a příjmení účastníka, státní občanství, datum narození, rodné číslo, zdravotní pojišťovna, bydliště, škola, údaje o zdravotním postižení, kontaktní telefon, jméno a příjmení zákonného zástupce, spojení na zákonného zástupce. Nejširší rozsah údajů, které jsou vedeny u dítěte ve školní matrice školského zařízení, je uveden v odst. 3 § 28 školského zákona. Ředitel má právo stanovit menší rozsah zapisovaných údajů.²⁰
4. Doklady o přijímání dětí. Součástí povinné dokumentace je přihláška k činnosti střediska volného času. Na přihlášce dítěte do zájmového útvaru DDM V. n. M., zákonný zástupce dítěte podpisem stvrzuje, mimo jiné, i seznámení se s vnitřním řádem střediska.
5. Provozní řád. Na základě odstavce 2 § 7 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, je organizace povinna upravit v provozním řádu režim dne, pitný režim, režim stravování a další podmínky pobytu dětí a mladistvých. Provozní řád DDM V. n. M. byl vydán 2. 9. 2009. Dokument je zpracován podle prováděcí vyhlášky Ministerstva školství č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých.
6. Rozhodnutí o zápisu do školského rejstříku a související dokumenty.
7. Kniha úrazů, protokoly o kontrolách a inspekcích, personální dokumentaci, hospodářskou a účetní evidenci.

¹⁹ Srov. Kolektiv autorů. *Metodika pro podporu tvorby ŠVP ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. Praha: Národní institut dětí a mládeže ve spolupráci s MŠMT, 2007, s. 8. Dostupný z WWW: <nidm.cz>.

²⁰ Srov. MACEK, Milan. *Pedagogická dokumentace ve školních zařízeních pro zájmové vzdělávání. Pedagogická dokumentace pro SVČ* [online]. 2009 [cit. 2009-11-14], s. 1-5. Dostupný z WWW: <nidm.cz>.

Jako příloha vzdělávacího programu DDM V. n. M. je každoročně vydáván Rozvrh zájmového vzdělávání pro daný školní rok pro všechny klienty zařízení. Přestože mimo časový plán vzdělávání další plánování pedagogické činnosti obecně platné předpisy neukládají,²¹ jsou rozhodnutím ředitelky DDM V. n. M. (uvedeno ve vnitřním řádu DDM V. n. M.) dále pravidelně zpracovávány: pracovní plán DDM V. n. M. na školní rok, plán porad, měsíční plány práce. K výkazu činnosti kroužků vedou jednotliví vedoucí deníky kroužků.

Školské zařízení je povinno vést další „nepedagogickou dokumentaci“ (např. požární dokumentaci). Rozsah vedení této dokumentace v DDM V. n. M. je uveden v podkapitolách 2.2.4. a 2.2.5. této práce.

Z výše uvedené dokumentace jsou pro chod MC Školička platná vybraná ustanovení provozního řádu a některá další dokumentace uváděná v bodě 7. Evidenci dětí MC Školička neprovádí. Pro prostory MC Školička vydala ředitelka DDM V. n. M. vlastní vnitřní řád. Jeho obsahem jsou mimo jiné zásady organizace činnosti MC Školička a chování účastníků. Činnost MC Školička je také programem porad DDM V. n. M. Vedoucí MC Školička vede zápisy o činnosti formou deníku kroužku.

2.2.4 Údaje o současném majetku, pedagogické, psychologické a hygienické aspekty

Majetek, energie a pomůcky využívané pro MC Školička nejsou evidovány odděleně od majetku DDM V. n. M. Příspěvková organizace DDM V. n. M. hospodaří s majetkem, který je ve vlastnictví organizace (získaným na základě smluvních vztahů) a majetkem ve vlastnictví zřizovatele (byl jí dán do správy).²² Majetek je dále členěn na nemovitý majetek zapisovaný do katastru nemovitostí a movitý majetek vedený v účetnictví organizace (je veden inventurní soupis).

Na materiální vybavení lze také nahlížet z hlediska pedagogického, psychologického a hygienického.²³

²¹ Srov. MACEK, Milan. Pedagogická dokumentace ve školních zařízeních pro zájmové vzdělávání. *Pedagogická dokumentace pro SVC* [online]. 2009 [cit. 2009-11-14], s. 5. Dostupný z WWW: <nidm.cz>.

²² Srov. POLÁČKOVÁ, Hana. *Zásady vztahů orgánů Jihomoravského kraje k řízení příspěvkových organizací*. Vyd. 2. Brno:Krajský úřad, 2007, s. 16. Dostupný z WWW: <kr-jihomoravsky.cz>.

²³ PÁVKOVÁ, Jiřina , et al. *Pedagogika volného času : teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Zindulka Vladimír, Dvořák Dominik. Vyd. 3. Praha : Portál, 2002. Výchova mimo vyučování, s. 66.

DDM V. n. M. organizuje svou činnost ve dvou pracovištích. Hlavní budova je umístěna uprostřed zahrady v části sídliště Hutník. Budova byla v roce 2002 stavebně upravena dle požadavků pracovníků DDM V. n. M. V budově jsou učebny pro hudební, pohybové, výtvarné a jazykové vzdělávání, učebna mateřského centra s hernou, učebny železničních a leteckých modelářů, keramická dílna, kuchyňka, sociální zařízení, kancelář, ředitelna, skladovací prostory a zázemí technických pracovníků.

Druhým pracovištěm DDM V. n. M je rekreační zařízení s celoročním provozem v lokalitě Chříby. Chata Radost poskytuje pro 44 osob ubytování, společenskou místnost s jídelnou, bezdrátový přístup k internetu. Součástí areálu je táborová základna s 13 chatkami. K zájmovému vzdělávání jsou dále využívány prostory kulturního domu, kina, sportovní haly SOŠ Veselí nad Moravou a tělocvičny ZŠ Hutník.

V majetku DDM V. n. M. je také celá řada pomůcek podporujících vzdělávání, aktivitu a tvořivost účastníků. Dle posledního inventarizačního protokolu byl majetek následující: budovy cca 13 mil.Kč, stroje a zařízení cca 1 mil.Kč, software cca 37 tis.Kč, drobný hospodářský majetek cca 1,9 mil. Kč.²⁴ S majetkem je hospodařeno dle interních směrnic (např. Směrnice upravující pravidla přidělování a používání mobilních telefonů z 28. 8. 2008) a zásad zřizovatele²⁵.

K naplňování pedagogických požadavků na vybavení střediska je prováděna pravidelná obměna výzdoby prostor DDM V. n. M., je volena výzdoba dle ročních období pestrá a barevná, aby poskytovala co nejvíce podnětů. Jednotlivé učebny jsou vybaveny řadou pomůcek, přispívajících k tvůrčímu charakteru místa realizace zájmové činnosti. Formování kladného vztahu k materiálnímu vybavení je podporováno výzdobou celého střediska vlastními výrobky dětí.

Psychologické aspekty materiálního vybavení jsou uplatňovány v řešení všech interiérů. Místnosti jsou vybaveny tak, aby co nejméně připomínaly školní třídy, ale naopak se v nich děti cítily příjemně, jako doma. Dokladem mohou být svěží barvy stěn, uspořádání stolů uprostřed místnosti k vytvoření společné pracovní plochy (výtvarná učebna) nebo účelové členění prostoru s vytvořením odpočinkové, hrací, pracovní zóny (učebna mateřského centra).

²⁴ Srov. TUREČKOVÁ, Marcela. *Zpráva o činnosti příspěvkové organizace hospodaření za rok 2008*. Veselí nad Moravou: Dům dětí mládeže Veselí nad Moravou, 2008. s 4.

²⁵ POLÁČKOVÁ, Hana. *Zásady vztahů orgánů Jihomoravského kraje k řízení příspěvkových organizací*. Vyd. 2. Brno: Krajský úřad, 2007. Dostupný z WWW: <kr-jihomoravsky.cz>.

Již samotné umístění hlavní budovy DDM V. n. M. v zahradě se zelení plně vyhovuje hygienickým kritériím. Pro činnosti jsou využívány místnosti, které splňují požadavky na osvětlení, vytápění, větrání a velikost ve vztahu k počtu dětí. Nábytek má osvědčení o hygienické nezávadnosti a zohledňuje rozdílnou tělesnou výšku dětí. Pravidelně je prováděn úklid a desinfekce prostor. Pravidla a opatření pro zajištění hygienických podmínek prostor pro výchovu a vzdělávání mladistvých má DDM V. n. M. zakotvena v Provozním řádu (viz. pedagogická dokumentace v kap. 2. 2. 3). K zajištění hygienických podmínek výchovy mimo vyučování je v budovách DDM V. n. M. ročně spotřebováno energií za cca 720 tis. Kč.²⁶

2.2.5 Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví a požární ochrany v objektech

Hlavním cílem a úkolem DDM V. n. M. při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví (dále jen BOZP) je předcházet rizikům ohrožujícím životy a zdraví osob účastnících se na naplňování vzdělávacího programu školského zařízení. Na základě odst. 3 § 102 zákona č. 262/2006 Sb. (zákoníku práce v platném znění), má s platností od 4. 3. 2009 DDM V. n. M. vydánu směrnici systému řízení rizik. Systém stanovuje způsoby a četnost průběžného vyhledávání rizik, ohodnocení závažnosti rizik, ohodnocení pravděpodobnosti výskytu rizik. Řízení rizik je činnost, umožňující předcházet následkům těchto rizik. Na základě vyhodnocení rizik jsou přidělovány pracovníkům případně účastníkům aktivit ochranné pracovní prostředky.

Podrobnosti k zásadám chování žáků na akcích DDM V. n. M. a podrobnosti k výkonu práv a povinností pracovníků organizace stanovila ředitelka DDM V. n. M. ve Vnitřním řádu (viz. pedagogická dokumentace v kap. 2. 2. 3).

V oblasti požární ochrany je v platnosti zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 246/2001 Sb., o požární prevenci. Na základě této legislativy vydal DDM V. n. M. požární řád, požární poplachové směrnice a požární evakuační plán. Dále vede Požární knihu jako záznam o všech důležitých skutečnostech týkajících se požární ochrany. V budovách DDM V. n. M. jsou také dodržovány ustanovení vyhlášky č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb (účinnost od 1. 7. 2008). Tento předpis stanoví mimo jiné

²⁶ Srov. TUREČKOVÁ, Marcela. *Zpráva o činnosti příspěvkové organizace hospodaření za rok 2008*. Veselí nad Moravou: Dům dětí mládeže Veselí nad Moravou, 2008. s 2.

podmínky umístění hořlavých předmětů (například nástěnek na chodbách) v místě únikových cest.

Pro MC Školička platí zásada, že vedoucí centra neodpovídá za chování a bezpečnost dětí a jejich rodičů. Rodiče zcela zodpovídají za svoje dítě.²⁷

2.2.6 Finanční zdroje zařízení

MC Školička je formou činnosti DDM V. n. M. a jako takové nevede samostatné účetnictví. Veškeré příjmy a výdaje spojené s činností MC Školička jsou vedeny jako součást hospodaření DDM V. n. M.

DDM V. n. M. samostatně hospodaří s finančními prostředky a majetkem podle pravidel zakotvených ve směrnici zřizovatele.²⁸ Základem hospodaření je schválený roční rozpočet organizace. V rámci svého rozpočtu DDM V. n. M. hospodaří s finančními prostředky získanými:²⁹

1. Z rozpočtu zřizovatele. Od zřizovatele je poskytován příspěvek na provoz, jehož výše je stanovena normativně. Příspěvek na provoz byl v roce 2008 poskytnut ve výši 3 400 tis. Kč.³⁰
2. Z vlastní činnosti. Dle vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, je při činnostech DDM V. n. M. vybírána úplata, jejíž výše je stanovena na základě kalkulací jednotlivých akcí. Roční úplata pro jednotlivé kroužky organizované DDM V. n. M. ve školním roce 2009/2010 se pohybuje od 650 Kč po 1150 Kč. Poplatky nad 900 Kč jsou u kroužků majících vyšší náklady na materiálové zabezpečení, konkrétně u kroužků keramiky. Pro činnost MC Školička byla stanovena úplata ve výši 50 Kč/den. Dalším zdrojem příjmů z vlastní činnosti je pronájem rekreačního zařízení ve Vřesovicích. Příjmy z vlastní činnosti dosahují ročně 1 750 tis. Kč.³¹

²⁷ Srov. TUREČKOVÁ, Marcela. *Vnitřní řád Mateřského centra Školička*. Veselí nad Moravou: Dům dětí a mládeže Veselí nad Moravou, s. 1. Dostupný z WWW: <ddmveseli.estranky.cz/stranka/dokumenty-ddm.>.

²⁸ POLÁČKOVÁ, Hana. *Zásady vztahů orgánů Jihomoravského kraje k řízení příspěvkových organizací*. Vyd. 2. Brno: Krajský úřad, 2007, s. 3. Dostupný z WWW: <kr-jihomoravsky.cz>.

²⁹ Srov. POLÁČKOVÁ, Hana. *Zásady vztahů orgánů Jihomoravského kraje k řízení příspěvkových organizací*. Vyd. 2. Brno: Krajský úřad, 2007, s. 8. Dostupný z WWW: <kr-jihomoravsky.cz>.

³⁰ Srov. TUREČKOVÁ, Marcela. *Zpráva o činnosti příspěvkové organizace hospodaření za rok 2008*. Veselí nad Moravou: Dům dětí mládeže Veselí nad Moravou, 2008, s 2.

³¹ Srov. TUREČKOVÁ, Marcela. *Zpráva o činnosti příspěvkové organizace hospodaření za rok 2008*. Veselí nad Moravou: Dům dětí mládeže Veselí nad Moravou, 2008, s 2.

3. Z rozpočtu obce. V roce 2009 byl poskytnut městem Veselí nad Moravou příspěvek ve výši 60 tis. Kč.³²
4. Z darů od fyzických a právnických osob.

O výsledcích svého hospodaření informuje DDM V. n. M. zřizovatele čtvrtletně v Přehledu o plnění rozpočtu a ročně ve Zprávě o činnosti příspěvkové organizace.³³

2.2.7 Prezentace činnosti zařízení

Svou činnost MC Školička prezentuje na internetových stránkách DDM V. n. M. (www.ddmveseli.estranky.cz). K seznámení veřejnosti s chystanými akcemi využívá MC Školička rovněž internetové stránky města Veselí nad Moravou (www.veseli-nad-moravou.cz). DDM V. n. M. má svůj profil i na internetovém portálu Facebook (www.facebook.com/pages/Veseli-Nad-Moravou-Czech-Republic/Dum-deti-a-mladeze-Veseli-nad-Moravou/153046185685).

Mimo elektronická media přináší pravidelně zprávy o MC Školička tištěný Zpravodaj města Veselí nad Moravou a oblastní tisk.

2.3 Mateřské centrum při DDM V. n. M.

Před uzavřením kapitoly věnované rozboru dosavadního stavu MC Školička při DDM V. n. M., se ještě krátce zmíníme o organizacích stejného názvu a náplně a jejich jednotné koordinaci v rámci celého státu.

2.3.1 Mateřská centra

Mateřská centra, organizovaná téměř v 320 místech³⁴ naší země, jsou svou původní podstatou aktivitou, která vznikla z potřeb a zájmů matek na mateřské dovolené. Matky zde hledají místo ke společnému setkávání, přičemž náplň setkání může být velmi různorodá, vždy však „umožňuje matkám s malými dětmi vyjít z izolace, kam se celodenní péči o dítě dostávají.“³⁵ Mateřská centra bývají zakládána pod záštitou jiné

³² Srov. TUREČKOVÁ, Marcela. *Zpráva o činnosti příspěvkové organizace hospodaření za rok 2008*. Veselí nad Moravou: Dům dětí mládeže Veselí nad Moravou, 2008, s 3.

³³ Srov. POLÁČKOVÁ, Hana. *Zásady vztahů orgánů Jihomoravského kraje k řízení příspěvkových organizací*. Vyd. 2. Brno : Krajský úřad, 2007. s. 12. Dostupný z WWW: <kr-jihomoravsky.cz>.

³⁴ Srov. KOLÍNSKÁ, Rút. *Tisková zpráva-Národní týden manželství*. Síť Mateřských center, 2010. s. 1. Dostupný z WWW: <materska-centra.cz/sit-mc-v-cr/media/tiskove-zpravy/>.

³⁵ KOLÍNSKÝ, Petr. Co jsou to mateřská centra. In *Síť mateřských center v České republice : ohlédnutí za uplynulých deset let*. Praha : Síť mateřských center, 2003, s. 4.

organizace nebo častěji jako občanská sdružení. Matky se různou měrou podílí na samosprávě a zajištění programů.³⁶ První mateřské centrum vzniklo v roce 1992 a do roku 2001 narostl jejich počet na 120.³⁷ S cílem „koordinace, propagace a rozšiřování hnutí mateřských center v České republice a jeho zapojení do mezinárodních organizací,“³⁸ bylo v roce 2001 založeno občanské sdružení „Sítě mateřských center v ČR“.

Také MC Školička se k 12. 12. 2009 zapojilo do „Sítě mateřských center v ČR“.

2.3.2 Současné aktivity mateřského centra při DDM V. n. M.

Otevírací doba MC Školička je v současné době organizována do bloků od 9:00 hod. do 11:30 hod, v pondělí a středu pro rodiče s dětmi ve věku 1 až 2 roky a v úterý a čtvrtek pro rodiče s dětmi 2 až 3letými. Obvyklá náplň aktivit bloku: čas pro přivítání dětí, cvičení maminek s dětmi a jiné pohybové činnosti doprovázené jednoduchými říkadly, výtvarné a jiné tvořivé programy, zpívání a hudební aktivity, čas pro hraní dětí, čas pro občerstvení, čas pro rodiče k výměně zkušeností. Mimořádně je blok tematicky zaměřen, např. Mikulášská nadílka v MC Školička. Nepravidelně je přizván odborník a organizován seminář nebo přednáška.

2.3.3 Swot analýza dosavadního stavu mateřského centra při DDM V. n. M.

Ke zhodnocení dosavadního stavu a činnosti MC Školička nám nejlépe poslouží Swot analýza. Umožní nám shrnout nejdůležitější poznatky z rozboru, provedeného ve druhé kapitole a po jejich analýze vyslovit závěr s možnostmi dalšího rozvoje MC Školička.

³⁶ Srov. KOLÍNSKÝ, Petr. Co jsou to mateřská centra. In *Sítě mateřských center v České republice : ohlédnutí za uplynulých deset let*. Praha : Sítě mateřských center, 2003, s. 4.

³⁷ Srov. KOLÍNSKÝ, Petr. Sítě MC v datech. In *Sítě mateřských center v České republice : ohlédnutí za uplynulých deset let*. Praha : Sítě mateřských center, 2003, s. 2.

³⁸ KOLÍNSKÝ, Petr. Sítě MC v ČR. In *Sítě mateřských center v České republice : ohlédnutí za uplynulých deset let*. Praha : Sítě mateřských center, 2003, s. 3.

Zázemí školské organizace DDM V. n. M. pro činnost MC Školička dnes přináší:

Tabulka č.1 – SWOT ANALÝZA MATEŘSKÉHO CENTRA PŘI DDM. V. N. M.

Silné stránky:
- organizační a legislativní zabezpečení,
- optimální prostor pro pravidelnou činnost, vybavený hračkami a didaktickými pomůckami,
- finanční zdroj,
- stálé personální zabezpečení,
- možnost celoročního využití rekreačního zařízení pro příležitostné akce.
Slabé stránky:
- neexistuje žádný plán činnosti centra, výběr užívaných aktivit není prováděn systematicky s ohledem na schopnosti dítěte,
- úroveň programové náplně jednotlivých schůzek je rozdílná,
- zúčastněné matky se nepodílí na organizaci chodu mateřského centra,
- menší podíl matek na přípravě programové náplně.
Příležitosti:
- možnost koncipování a zajišťování programů kvalifikovaným interním pracovníkem,
- vyšší přínos pro zúčastněné dítě, účast kvalifikovaného pracovníka by umožnila sestavovat program směřující k cílevědomému rozvoji dítěte, mateřské centrum by se v tomto případě stalo „školičkou,“ připravující dítě na mateřskou školu,
- zapojení matek do přípravy programu centra od jednorázové časově krátké aktivity až po vedení pravidelných klubů, to vše pod metodickým vedením kvalifikovaného pracovníka.
Ohrožení:
- zařazování aktivit nevhodných pro určitý věk dítěte,
- chod MC Školička je v současnosti závislý na jednom pracovníkovi,
- neexistují zásady pro tvorbu programu ze stávajícího souhrnu nabídky aktivit, které by zajistily kontinuitu chodu centra v případě pracovní neschopnosti nebo odchodu pracovníka (způsob tvorby aktivit).

Závěr SWOT analýzy

Z uvedené SWOT analýzy jednoznačně vyplývá, že jednou ze slabých stránek chodu MC Školička je dnes programová náplň. Většina maminek však přichází do mateřského centra s cílem rozšířit množství kvalitních podnětů pro komplexní vývoj dítěte. V programu rozvoje se tedy zaměříme na změnu způsobu přípravy programové náplně mateřského centra, s cílem aby i pracovník s méně zkušenostmi, či bez pedagogického vzdělání mohl kvalitně sestavovat programy jednotlivých schůzek. Projekt bude zpracován takovým způsobem, aby se stal východiskem pro zařazování různých variant her a aktivit z odborné literatury, které má pracovník MC Školička k dispozici.

Mateřská centra jsou často zakládána jako občanská sdružení, a to samotnými matkami na mateřské dovolené. Chod a program je tedy zajišťován dobrovolníky, kteří kolem sebe vytvořili tým maminek (popřípadě jiných klientů centra), které svou činností přispívají k existenci center. Maminky po ukončení mateřské dovolené, odcházejí z mateřských center a vrací se zpět do svých zaměstnání. Tým mateřského centra je tak neustále obměňován.

MC Školička při DDM V. n. M. je specifickým případem mateřského centra. Nebylo založeno jako občanské sdružení z iniciativy rodičů, ale jeho vznik umožnil DDM V. n. M., který tak reagoval na poptávku či současný trend vytváření programu pro maminky s dětmi. Neexistuje proto tým dobrovolníků, ale o chod organizace se stará vedení DDM V. n. M. a vedoucí MC Školička, která má na starosti veškerý program a prostory určené pro činnost mateřského centra.

Vytvořením placeného pracovního místa a současně neobsazením tohoto místa kvalifikovaným pracovníkem, který by měl pedagogické vzdělání, vznikl základní rozpor takto zřízeného mateřského centra. Pozice jediné vedoucí připravující program omezuje aktivitu a angažovanost ostatních maminek a zároveň není garantována úroveň programové náplně, jak je tomu u ostatních zájmových útvarů DDM V. n. M. Proto jako cíl programu rozvoje MC Školička volíme návrh způsobu práce s programovým portfoliem, včetně návrhu způsobu vytváření vlastního programového portfolia MC Školička. To vše bude sloužit:

- vedoucí mateřského centra k přípravě programu,

- aktivním maminkám, které by se sami chtěli podílet na přípravě programů,
- všem nově příchozím maminkám, které se chtějí seznámit se všemi aktivitami, jež mateřské centrum nabízí.

Slabé stránky MC Školička budou odstraněny projektem, ve kterém se vyřeší způsob přípravy programové náplně MC Školička.

3 PROGRAM ROZVOJE MATEŘSKÉHO CENTRA PŘI DDM V. N. M.

Mateřské centrum působí při DDM V. n. M. od školního roku 2003/2004. Zabýváme se současným stavem a v této kapitole předkládáme projekt „Program rozvoje mateřského centra při DDM V. n. M.“ Účelem projektu je rozvoj v oblasti programové náplně a aktivit mateřského centra. Vlastní řešení je obsahem šesté, sedmé a osmé podkapitoly, ostatní podkapitoly souvisí s proveditelností projektu.

3.1 Cíl projektu

Cílem projektu je zkvalitnění programové náplně MC Školička a stanovení zásad pro kvalifikovanou přípravu programů jednotlivých schůzek. Navrhujeme způsob práce s programovým portfoliem, včetně návrhu způsobu vytváření vlastního programového portfolia MC Školička. To vše bude sloužit:

- vedoucí mateřského centra k přípravě programu,
- aktivním maminkám, které by se sami chtěli podílet na přípravě programů,
- všem nově přichozím maminkám, které se chtějí seznámit se všemi aktivitami, jež mateřské centrum nabízí.

3.2 Výchozí podklady

Výchozím podkladem pro zpracování programu rozvoje je rozbor a závěry provedené v kapitole 1. s názvem Základní údaje charakterizující volnočasové zařízení a kapitole 2. s názvem Mateřské centrum při DDM V. n. M. – rozbor dosavadního stavu a vývoje.

3.3 Popis koncepce řešení

Zkvalitnění programové náplně MC Školička je řešeno ve čtyřech blocích:

1. Tvorba programové náplně a její principy: zde je řešeno, jakým způsobem se bude program vytvářet, co je náplní jednoho setkání v mateřském centru a jak bude složen měsíční program. Najdeme tady informace o četnosti a možnostech konání nejrůznějších akcí a informace o účasti na seminářích. Výstupem tohoto bloku jsou časové schéma denního programu a schéma měsíčního plánu.

2. Blok aktivit pro rodiče – dítě je přítomno: v tomto bloku je řešena oblast možností, jak mohou čas strávený v MC Školička využít rodiče. Jsou zde popsány okruhy, které slouží jako základ pro konkrétní činnost. Výstupem bloku je nástin jedné aktivity - tzn. je vytvořena karta konkrétní aktivity.
3. Blok společných aktivit rodičů s dětmi: tento blok zahrnuje hlavní náplň MC Školička. V bloku je řešen základní požadavek volby programu odpovídajícímu věku dítěte. Začátkem jednotlivých okruhů jsou vždy charakteristiky batolete z hlediska vývojové psychologie soustředěné na několik významných oblastí. Tato charakteristika nastiňuje možnosti a předpoklady batolete k jednotlivým činnostem a upozorňuje na jeho potřeby. Jsou zde uvedeny příklady činností, aby docházelo k vhodnému podněcování dítěte a podporování jeho vztahu s matkou. Výstupem bloku jsou karty konkrétních aktivit.
4. Blok aktivit pro děti – rodič je přítomen: v tomto bloku projekt řeší věkem omezené možnosti aktivit batolat bez přímého kontaktu dítěte s rodičem. Výstupem bloku jsou karty konkrétních aktivit.

Spojením výstupů jednotlivých bloků vytváří projekt základ pro dlouhodobou programovou náplň MC Školička, připravovanou a realizovanou tak, aby jednotlivé schopnosti dětí byly rozvíjeny rovnoměrně a aby pro děti s jejich maminkami byl program obsahově i časově vhodný. Rozdělením řešení projektu do bloků je zároveň připravena možnost pro vytvoření portfolia aktivit MC Školička. Portfolio vznikne zařazováním karet v budoucnu připravovaných a prováděných konkrétních aktivit. Tyto bloky budou přístupny všem klientům MC Školička, ti se mohou lépe orientovat v programu, seznámí se s oblastmi, které mohou individuálně se svými dětmi rozvíjet, získají informace o fungování centra a o všech možnostech, jež MC Školička nabízí. Portfolio lze vést v tištěné nebo počítačové verzi.

3.4 Personální zabezpečení

Projekt vychází ze stávající situace, tj. obsazení pozice vedoucí MC Školička interní zaměstnankyní DDM V. n. M., bez odborného pedagogického vzdělání.

3.5 Finanční zabezpečení projektu

MC Školička je formou tzv. spontánní činnosti DDM V. n. M. a z jeho prostředků je chod centra financován. Zkvalitnění programové náplně si ve většině případů nevyžádá navýšení v současné době od uživatelů MC Školička vybírané částky 50Kč/den/dítě. Na zajištění potřebných finančních prostředků je nejvíce závislá oblast přednášek a kurzů pro rodiče. Možnosti finančního krytí těchto aktivit jsou uvedeny v bloku 2 (kap. 3. 7. 1).

3.6 Tvorba programové náplně a její principy

V této podkapitole předkládáme zásady pro přípravu a praktickou realizaci programové náplně MC Školička.

3.6.1 Způsob tvorby programu schůzky mateřského centra

Navrhujeme dodržovat předložený časový harmonogram jednotlivých schůzek, v němž je dáno pořadí jednotlivých činností tak, aby jejich vykonávání bylo co nejefektivnější. Přesné začátky a konce činností jsou pouze orientační a není nutné je striktně dodržovat, a to zejména z důvodu velmi nízkého věku dětí.

Časový harmonogram jednotlivých činností denního programu MC Školička:

9.00 - 9.30: *příchod do mateřského centra, volný program, přivítání*

9.30 – 10.00: *hlavní program- soustředěn na právě probíhající téma (dle měsíčního plánu), program tvořen z aktivit - Blok společných aktivit rodičů s dětmi*

10.00 - 10.15: *svačinka*

10.15 - 10.40: *program tvořen z aktivit - Blok aktivit pro rodiče – dítě je přítomno, nebo Blok aktivit pro děti – rodič je přítomen*

10.40 - 10.55: *volná hra dětí*

10.55 - 11.10: *relaxace, klidové aktivity*

11.10 - 11.30: *společné rozloučení, odchod domů*

Komentář k časovému harmonogramu:

V denním programu navrhujeme vyváženě realizovat aktivity ze všech třech bloků (kap. 3.7, 3.8 a 3.9). V hlavním programu navrhujeme realizovat stěžejní aktivitu, nebo

podobné aktivity mající vztah k tématu danému měsíčním plánem činnosti MC Školička.

Po příchodu do mateřského centra mají děti i maminky volný program. Tato část sloužící k adaptaci dětí je ukončena společným přivítáním - uvítací rituál, který společně maminky i děti vykonají. Obsahem je jednoduchá písnička, která je obohacena pohybovými prvky.

Následuje hlavní program, vždy ozvláštňen probíhajícím tématem. Náplň tvoří: buď jedna stěžejní aktivita případně více aktivit zaměřených na rozvoj jedné oblasti schopností dítěte.

Pak je zařazena přestávka a občerstvení.

Dále navrhujeme vyčlenění času, kdy se vystřídá několik různorodých činností tak, aby došlo k rozvoji všech schopností rovnoměrně a zároveň, aby program byl rozmanitý. Při jejich realizaci opět čerpáme z vytvořených bloků, avšak ne tak detailně, tak jako tomu je během hlavního programu. Je to spíše doba, kdy je prostor pro upevnění činností probíhajících během hlavního programu, také prostor pro zopakování naučených písniček, říkadel, pohybových dovedností. Zejména je tady čas na individuální potřeby dětí.

Během další části - relaxace a klidové aktivity klademe důraz na uvolnění dětí a na jejich zklidnění. Velmi vhodné je zařazovat tuto oblast a nezapomínat na ni. I když vypadá méně důležitě, je nesmírně potřebná. Dítěti pomáhá lépe vstřebat všechny činnosti a zážitky z celého programu a umožňuje tak přirozeně uzavřít proces jeho „vzdělávání“ (rozvoje).

Na závěr proběhne společné rozloučení, opět formou písničky, ale text je přiblížen odchodu domů a nechybí ani doplnění pohybovými prvky.

3.6.2 Způsob tvorby měsíčního programového plánu mateřského centra

Cílem tvorby měsíčního plánu je vytvoření přiměřené a zároveň rozmanité programové náplně MC Školička. Plán je důležitý zejména pro přípravu aktivit, kdy pořádně přednášky nebo zveme odborníky. Je důležitý také z hlediska materiálové přípravy např. pro výtvarné techniky.

V měsíčním plánu plánujeme hlavní program jednotlivých schůzek.

Příklad měsíčního plánu MC Školička:

Měsíc: Březen – *Vítáme jaro*

1. schůzka - rozvoj oblasti hybnosti dítěte – *Zvířátka se probouzí ze zimního spánku.*
2. schůzka – rozvoj oblasti smyslů a řeči dítěte – *Poznáváme mlád'átka, domácí zvířátka.*
3. schůzka – rozvoj oblasti sociálních vazeb – *Společně sadíme kytičku.*
4. schůzka – aktivita z okruhu přednášek a kurzů pro rodiče – *Vitamíny a doplňky stravy v dětské výživě (přednáška dětské lékařky).*
5. schůzka - rozvoj oblasti hybnosti dítěte - *Hrajeme si s míčem.*
6. schůzka – rozvoj oblasti smyslů a řeči dítěte – *Učíme se velikonoční říkanky.*
7. schůzka – rozvoj oblasti sociálních vazeb – *Hrajeme si na jarní úklid.*
8. schůzka – aktivita z okruhu výtvarných činností pro rodiče – *Velikonoční dekorace.*

3.7 Blok aktivit pro rodiče – dítě je přítomno

Fenomén mateřských center vznikl z potřeb maminek na mateřské dovolené. Při sestavování programové náplně centra je tedy nutné věnovat pozornost také aktivitám obracejícím se k rodičům. I pasivní přítomnost dítěte při takovéto aktivitě má pro jeho vývoj značný význam, neboť dítě má možnost vidět matku v jiné roli a při jiných činnostech než jak ji zná z domácího prostředí. Navrhujeme volit programovou náplň tak, aby naplňovala zejména potřeby sdělení, kontaktu, pospolitosti ostatních rodičů na mateřské dovolené, potřeby poznání a dalšího vzdělávání, potřeby relaxace při odpočinkové činnosti.

3.7.1 Okruh přednášek a kurzů pro rodiče

V programové náplni MC Školička navrhujeme vyčlenit větší a hlavně pravidelný časový prostor k uskutečňování přednášek či kurzů pro rodiče. Jejich obsah přizpůsobit aktuálním problémům, dotazům, zájmům, potřebám maminek popř. rodičů či ostatních rodinných příslušníků.

Na přednášku či besedu lze pozvat odborníka z oblasti zdravé výživy dětí, z oblasti zdravotnictví, z oblasti sociální či právní. Mladé rodiče zaujme přednáška z náplní sourozeneckých vztahů. Maminkám nabízíme přednášky a minikurzy zaměřené

na líčení, hubnutí, diety. Lze organizovat vzdělávací aktivity na rozvoj osobnosti, na zlepšení komunikace, na rozvoj dovedností.

Obvyklé kurzy: učíme se komunikovat, léčivá moc smíchu, poznáváme řeč barev, seznamujeme se s moderní body image, staňme se asertivní ženou, vyzkoušejme znakování batolat, udělejme si čas na zdravotní cvičení, apod.

Vhodná tematika přednášek: mateřská dovolená, příspěvek na dítě, nástup do zaměstnání a mateřská dovolená, dítě a jeho zdraví, apod.

Tato část náplně MC Školička je nejvíce závislá na zajištění potřebných finančních prostředků. Některé přednášky lze zajistit bezplatně, zpravidla se jedná buď o prezentace, např. prezentace výrobce dětské stravy, případně úvodní bezplatná přednáška poskytovatele dále individuálně objednané a placené služby, např. znakování batolat. Řadu přednášek je však nutno uhradit, a to zpravidla ve výši přesahující zisk mateřského centra ze vstupního poplatku. V tomto případě je nutno předem finanční prostředky zajistit. Možnosti jsou: jednorázovým navýšením příspěvku rodiče pro vstup do MC Školička, z rozpočtu DDM V. n. M., dary občanů a firem.

Během programu pro maminky jsou zpravidla děti přítomny, u některých aktivit je vhodné organizovat hlídání dětí.

Pro případ, kdy tuto formu činnosti centra je nezbytné zredukovat např. z finančních důvodů, je vhodné návštěvníkům MC Školička poskytnout materiály, v nichž naleznou odpovědi na nejčastější dotazy, kde je kontakt na odborníky i na odbornou literaturu s tématy těhotenství, porodu, péče o děti, výchovy a zdraví dětí. Navrhujeme mít k dispozici materiály vydávané Sítí mateřských center, např. pravidelně vydávaný bulletin Půl na půl, publikace Sdílené úvazky, či Právní otázky.³⁹ Velkou výhodou je, když samotný vedoucí centra je sám schopen vést určité besedy, poskytovat informace a poradit. Navrhujeme proto realizovat další vzdělávání pro vedoucí MC Školička.

Příklad konkrétního kurzu:

Název kurzu: ZNAKOVÁNÍ BATOLAT

Místo konání: MC Školička, Veselí nad Moravou, Hutník 1495.

Čas: první bezplatné setkání v pondělí v rámci programu mateřského centra,

³⁹ *Sít' mateřský center* [online]. 2009 [cit. 2010-03-23]. Publikace. Dostupné z WWW: <materska-centra.cz/poradenství/publikace>.

další placená setkání každý pátek od 9:00 - 10:30, po dobu dvou měsíců.

Pro koho je kurz určen: maminky s dětmi od 1 do 2 let.

Počet účastníků kurzu: 12.

Cena kurzu: 1200 Kč (výuka, výukové materiály, pomůcky) /7 setkání/ plně hrazeno účastníky kurzu.

Program zajišťuje: instruktorka s certifikátem pro program Znakování batolat.

Propagace první bezplatné schůzky: plakát na nástěnce mateřského centra, obsah plakátu ve spolupráci s instruktorkou znakování.

Obsah prvního setkání: první setkání je zdarma, při něm se účastníci dozvědí základní informace o znakování batolat a o celém výukovém programu, proběhne několik ukázek a účastníci se naučí několik znaků, zájemci o celý kurz se přihlásí u instruktorky (možnost okamžité úhrady).

O kurzu:

Co znamená znakování batolat? „BabySigns® program učí děti jednoduché, snadno proveditelné znaky, které jim umožní komunikaci s rodiči a s ostatními, kteří o ně pečují.“⁴⁰ Děti používají několik znaků přirozeně, avšak cíleným znakováním se usnadňuje porozumění, dochází ke zlepšení komunikace. Děti dříve začnou mluvit, jsou sebevědomější, učí se jednat s ostatními apod.⁴¹

3.7.2 Okruh výtvarných činností

V mateřských centrech se nejvíce uplatňuje relaxace a vzdělávání dospělých pomocí výtvarných činností. Konkrétní téma výtvarných výrobků je spjato s programem mateřského centra, často se přizpůsobuje různým svátkům nebo akcím spojených s ročním obdobím. Pro nákup materiálů a pomůcek se užívají finanční prostředky hrazené rodičem při vstupu do centra, někdy navýšené, např. při využití keramické dílny DDM V. n. M. Navrhujeme vypracovat roční tematický plán a pro volbu konkrétních výrobků užít dostupnou literaturu.

Obvyklé výrobky: vánoční a velikonoční ozdoby, výrobky z plastových lahví, výrobky z přírodnin apod.

⁴⁰ Baby signs Czech Republic. *Znaková řeč pro batolata* [online]. 2008-2010 [cit. 2010-03-27]. Časté otázky. Dostupné z WWW: <babysigns.cz/znakova_rec.html>.

⁴¹ Srov. Baby signs Czech Republic. *Znaková řeč pro batolata* [online]. 2008-2010 [cit. 2010-03-27]. Časté otázky. Dostupné z WWW: <babysigns.cz/znakova_rec.html>.

Příklad typické aktivity:

KOLÁŽ Z PŘÍRODNIN⁴² - aktivita pro maminky s přispěním dítěte

Cíl: rozvoj dovedností.

Motivace: Během procházky v přírodě jsme nasbírali rozmanité přírodniny, které mají odlišnou strukturu i povrch – listy, kamínky, větvičky... Pro připomenutí procházky si nyní vyrobíme z těchto přírodnin koláž.

Časová náročnost: 25 minut.

Pomůcky: nasbírané přírodniny, štětce, lepidla, karton, barvy.

Technika: výtvarná.

Postup: připravíme všechny pomůcky a maminky spolu s dětmi si na libovolně velký karton, postupně lepí vybrané přírodniny, vytváří koláž, kterou mohou ozvláštnit domalováním barvami.

VÝROBA PODZIMNÍHO VĚNCE - aktivita pro maminky

Cíl: rozvoj výtvarných dovedností, fantazie, výroba podzimní dekorace

Motivace: podzimní procházka s dětmi a společné sbírání přírodnin, účast na výstavě s dekoracemi, obrázky z časopisů, inspirace internetem a seznámení s nejmodernějšími trendy a výtvarnými postupy.

Časová náročnost: 45 minut.

Pomůcky: polystyrenový korpus věnce, přírodniny: větvičky, kamínky, listy, dále plody a skořápky, kousky sušeného ovoce, lýko, sisal, stuhy, umělé květy, tavná pistolka, lepidlo, paměťový drátek.

Věk: aktivita určená dospělým.

Technika: výtvarná.

Postup: korpus věnce libovolně omotáváme pomocí lýka, sisalu popřípadě stuh tak, aby nebyl vidět polystyrenový podklad, dobře upevníme paměťovým drátkem. K překrytí některých míst korpusu věnce lze použít i barvy. Za pomoci tavné pistolky polepujeme již omotaný věnec přírodními materiály, či jinými dekorativními předměty. Můžeme využít obrázkových předloh.

⁴² Srov. KOHLOVÁ, Maryann F. *Výtvarné činnosti pro malé děti : rozvíjíme šikovnost a tvořivost dětí od 1 do 3 let*. Šárová Michaela, Zindulka Vladimír, Vaňková Ida. Vyd. 1. Praha : Portál, 2004. Lepení lepidly, s. 75.

Ozdobený věnec si každý odnese domů, lze jej umístit na stůl, popřípadě pomocí provázku a hřebíku jej lze připevnit na dveře či stěnu.

3.7.3 Okruh odpočinkových aktivit

Prostor pro odpočinkové aktivity je maminkám v MC Školička poskytován zejména v době, kdy je uskutečňována činnost s dětmi bez přímé účasti rodiče. Maminky tak mají čas jen pro sebe, mohou si uvařit kávu, přečíst si časopis, popovídat si s ostatními maminkami.

Navrhujeme volit časové rozložení jednotlivých částí programu tak, aby nedocházelo k přemáhání maminek ani dětí. Neomezovat odpočinkové aktivity, prvotně však dodržovat plnění programu v MC Školička. Přesto mamince umožnit kdykoli během programu činnost změnit a trávit čas jen se svým dítětem, s jinou maminkou nebo je – li dítě zaujato aktivitou, jen sama se sebou.

Jako vhodné organizované odpočinkové aktivity jsou: vyhodnocení nejkrásnější fotografie z dovolené, turnaj v pexesu apod. Je vhodné využít i ostatních prostor DDM V. n. M. – návštěva zahrady, pobyt v tělocvičně, cvičení na gymnastických míčích apod.

3.7.4 Okruh aktivit připravovaných rodiči

V MC Školička provozovaném pod DDM V. n. M. je rozsah aktivit připravovaných samotnými maminkami omezen provozní legislativou DDM V. n. M. Přesto lze po předchozím schválení organizovat např.: jarní samoprodejní burzu dětského oblečení, sběr oblečení a hraček pro charitu, pronajmutí prostor pro organizování dětských narozenin, apod.

Dle možností je možné zapojit rodiče do přípravy, organizace nebo je s dětmi pozvat k účasti i na jiné akce příležitostné zájmové činnosti pořádané DDM V. n. M.

3.8 Blok společných aktivit rodičů s dětmi

Navrhujeme důslednou přípravu programu ve vztahu na vývojové možnosti dítěte. Předmětem řešení tohoto souboru jsou vhodné aktivity podněcující rozvoj jednotlivých oblastí dítěte. Úvodem shrneme charakteristiku dítěte, k němuž se MC Školička svou programovou náplní obrací.

3.8.1 Charakteristika dítěte ve věku 1 – 3 roky, jeho možnosti činnosti

Věk dítěte 1 až 3 roky je běžně v dětské vývojové psychologii nazýván obdobím batolete. „Období výrazného motorického rozvoje spojovaného se samostatnou chůzí a s cílenou manipulací, doba osvojování si mateřštiny a rozšiřování sociálních vztahů, doba vydělování vlastního Já a sebeuvědomování.“⁴³ Proces vývoje je u všech dětí ve stejném věku obdobný. Každé dítě je však natolik jedinečné, že vymezení věkové hranice, kdy má dítě docílit konkrétních dovedností a schopností, může být jen přibližné. Přesto uvedeme mezníky vývoje dítěte, které je v průměru možno očekávat u dětí věku 1 až 2 roky a dětí věku 2 až 3 roky (časové dělení odpovídá organizaci chodu MC Školička). Dovednosti a schopnosti dítěte bývají často seskupovány do souborů - oblastí, jako např. oblast schopností spojených s pohybem dítěte, oblast schopností spojených s psychikou dítěte, apod. Vývoj dítěte však probíhá komplexně a jednotlivé, takto zavedené soubory schopností, se vzájemně ovlivňují a nelze je oddělovat. Pro účely tohoto projektu, zejména s ohledem na jeho hlavní náplň, zavedeme vlastní jednoduché dělení na tři oblasti: oblast hybnosti dítěte, oblast smyslů a řeči a oblast sociálních vazeb.

Dovednosti 1 až 2letého dítěte v oblasti hybnosti.⁴⁴ Dítě tohoto věku obratně leze, bez pomoci se staví na nohy a samo stojí. Na konci období většina dětí chodí i bez pomoci, často padají a nedokážou obcházet překážky. Dítě baví tlačit před sebou nebo táhnout za sebou hračku. Dítě již dokáže čmárat tužkou nebo barvami. Tahy dělá celou paží.

Dovednosti 2 až 3letého dítěte v oblasti hybnosti.⁴⁵ Dítě se pokouší běhat. Z počátku obvykle neví, jak zastavit a padá, postupně se stává jistějším, pádů ubývá. Při chůzi se vyhýbá překážkám, na chvíli udrží rovnováhu na jedné noze, skáče, ale někdy při tom upadne. Na říditelných hračkách se dokáže odstrkovat nohama. Dokáže udržet hrnek nebo sklenici v jedné ruce. Tužku drží nejprve celou dlaní, ke konci období se úchop mění. Rozepíná velké knoflíky. Postaví na sebe čtyři až šest předmětů.

⁴³ ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. 1. Praha : Karolinum, 2004. Etapy raného vývoje s akcentem na ranou interakci, s. 58.

⁴⁴ Srov. ALLEN, K. Eillen; MAROTZ, Lyn R. *Přehled vývoje dítěte od narození do 8 let*. Vlčková Petra. Vyd. 3. Praha : Portál, 2008. Batole, s. 82.

⁴⁵ Srov. ALLEN, K. Eillen; MAROTZ, Lyn R. *Přehled vývoje dítěte od narození do 8 let*. Vlčková Petra. Vyd. 3. Praha : Portál, 2008. Batole, s. 89.

Dovednosti 1 až 2letého dítěte v oblasti smyslů a řeči.⁴⁶ Dítě dokáže dát až tři geometrické tvary na správná místa ve skládance. Na otázku dokáže správně ukázat na tři části těla, např.: ucho, nos... K získání pozornosti používá gesta, jako je ukazování nebo tahání. Na jednoduchou otázku odpovídá „ano“ nebo „ne“. Dítě zná své jméno. Dítě používá 5 až 50 slov majících vztah k jídlu, zvířatům nebo hračkám. Později k vyjádření myšlenky používá věty o dvou slovech, např.: „ma-ma ham“.

Dovednosti 2 až 3letého dítěte v oblasti smyslů a řeči.⁴⁷ Dítě rozlišuje několik barev a ke konci období může umět počítat do tří. Na počátku období používá ke komunikaci 50 až 300 slov. Ovládá jedno nebo dvě říkadla. Skládá věty o třech až čtyřech slovech. Ke konci období může jeho slovní zásoba dosahovat až 1000 slov, recituje básničky a zpívá písničky. Dítě rádo kreslí křídou. Ke konci období neobratně napodobuje jednoduché tvary jako kruhy, čtverce apod. Dítě rádo tančí a začíná chápat rytmus.

Dovednosti 1 až 2letého dítěte v oblasti sociálních vazeb.⁴⁸ Dítě je rádo, když jej osoba blízká vezme na klín a předčítá mu. Dítě umí objímat a dávat pusy. Začíná prosazovat vlastní nezávislost, někdy se vzpírá nebo vzteká. Některé věci chce zkoušet samo bez pomoci. Silně se zajímá o své okolí. Dítě je třeba neustále hlídat, aby se nedostalo do nebezpečí.

Dovednosti 2 až 3letého dítěte v oblasti sociálních vazeb.⁴⁹ Dítě v tomto věku je vzdorovitě, odmítnutí se často stává první automatickou reakcí dítěte na cokoli. Také záchvaty vzteku dosahují maxima. Často si mluví samo pro sebe. Ke konci období vydrží sedět a poslouchat mluvený projev až 10 minut bez přerušení.

3.8.2 Okruh aktivit pro rozvoj hybnosti dítěte

Rozvoj pohybových možností je jednou z nejdůležitějších oblastí vývoje dítěte v období batolete. Navrhujeme provádět aktivity ve skupině matek s dětmi, rozmístěných tak, aby děti na sebe viděly. Matka dítěti pomáhá, zajišťuje jeho bezpečnost a chválí za dosažené dovednosti. Aktivity mohou být zaměřeny k rozvoji

⁴⁶ Srov. ALLEN, K. Eillen; MAROTZ, Lyn R. *Přehled vývoje dítěte od narození do 8 let*. Vlčková Petra. Vyd. 3. Praha : Portál, 2008. Batole, s. 84.

⁴⁷ Srov. ALLEN, K. Eillen; MAROTZ, Lyn R. *Přehled vývoje dítěte od narození do 8 let*. Vlčková Petra. Vyd. 3. Praha : Portál, 2008. Batole, s. 91.

⁴⁸ Srov. ALLEN, K. Eillen; MAROTZ, Lyn R. *Přehled vývoje dítěte od narození do 8 let*. Vlčková Petra. Vyd. 3. Praha : Portál, 2008. Batole, s. 85.

⁴⁹ Srov. ALLEN, K. Eillen; MAROTZ, Lyn R. *Přehled vývoje dítěte od narození do 8 let*. Vlčková Petra. Vyd. 3. Praha : Portál, 2008. Batole, s. 92.

celkové hybnosti dítěte (koordinace pohybů, rovnováha), k rozvoji hrubé motoriky (práce velkých svalů) nebo k rozvoji jemné motoriky (pohyblivost prstů). Veškeré aktivity provázíme říkankami, básničkami nebo písničkami, které přispívají k radosti ze hry a komplexnímu rozvoji dítěte.

Následující přehled aktivit je vypracován na základě analýzy a zobecnění konkrétních her uváděných v literatuře^{50 51 52} a her praktikovaných v MC Školička.

Rozvoj celkové pohyblivosti 1 až 2letého dítěte. Provádíme masírování těla dítěte dlaněmi dospělého, uvolňování ručiček a nožiček za pomoci jemného vytřásání, uvolňování celého těla natřásáním na kolenou vsedě. Dítěti pomáháme v pohybu z břicha na záda, na pravý bok, levý bok. Dle schopností dětí uvádíme hry spojené s točením, kdy matka s dítětem se drží za ruce a hry spojené s houpáním. Houpání dítěte na klíně matky ukončujeme klouzáním dítěte po matčiných nohou nebo opatrným spadnutím dítěte na kolínka (vždy dítě přidržované matkou). Za pomoci matky nacvičujeme zaujímání různých poloh, např. stočení do klubíčka.

Rozvoj jemné motoriky 1 až 2letého dítěte. Říkankami provázíme hry spojené s masírováním jednotlivých prstů, tisknutím konečků prstů, kroužením prstem matky po dlaní dítěte, ťukáním ukazováčkem matky po různých místech dlaně dítěte, natahováním ohnutých prstů dítěte. Dítě posazené do klína matky tleská nebo buší sevřenou pěstí jedné ruky do dlaně druhé ruky v rytmu říkanky. S dětmi zkoušíme první čmárání tužkou na papír.

Rozvoj hrubé motoriky 1 až 2letého dítěte. Zařazujeme aktivity na podporu plazení, lezení, připravujeme bezpečné prolézačky, volíme překážky, na které dítě může lézt, které může přelézat, které lze prolézat. Zdokonalujeme chůzi dítěte. Při aktivitách matka dítěti pomáhá v chůzi držením pod pažemi, držením za ruce, držením pouze za jednu ruku. Postupně dítě pouští. Zkoušíme aktivity s kutálením předmětů, překračováním překážek, vystupováním a sestupováním po šikmé ploše.

Rozvoj celkové pohyblivosti 2 až 3letého dítěte. Říkankou doplňujeme cvičení s dítětem. Zaměřujeme se na cvičení s hlavou (hlava na hrud', záklon hlavy, otáčení

⁵⁰ Srov. HANŠPACHOVÁ, Jana. *Hry pro maminky s dětmi : zábavné činnosti s malými dětmi*. Vogelová Eva, Urban Václav. Vyd.1. Praha : Portál, 1997.

⁵¹ Srov. ALLEN, K. Eillen; MAROTZ, Lyn R. *Přehled vývoje dítěte od narození do 8 let*. Vlčková Petra. Vyd. 3. Praha : Portál, 2008. Batole, s. 81-97.

⁵² Srov. SZABOVÁ, Magdaléna. *Cvičení pro rozvoj psychomotoriky : stimulační hry pro děti od 3 do 10 let*. Vaňková Klára, Kubovič Štefan. Vyd.1. Praha : Portál, 1999. Terapeutická intervence, s. 27-34.

doprava doleva), cvičení s rukama (vzpažení, upažení, předpažení, kroužení předloktím a celou paží v rameni), cvičení s trupem (předklon, úklon vpravo vlevo, kroužení). Volíme aktivity k upevňování rovnováhy, jako chůze po špičkách, chůze po prkně položeném na podlaze, skákání na obou nohách. Pro správné držení těla zařazujeme cvičení na míčích.

Rozvoj jemné motoriky 2 až 3letého dítěte. Dětem předčítáme říkanku nebo pohádku a podněcujeme je k provázení děje pohyby rukou. Zaměřujeme se na střídavé narovnání prstů ruky (prsty zůstanou narovnané), narovnání ukazováčku a prostředníčku (ostatní prsty zůstanou spojené s palcem), spojení ukazováčku a palce (ostatní prsty narovnané), vztyčení ukazováčku a malíčku (ostatní prsty zůstanou spojené s palcem), zaklesnutí prstů a palců. Slova označující v říkankách pohyb doprovázíme poklepáváním spojenými prsty po podložce, poklepáváním s pružným odskokem prstů od podložky, postupným poklepáváním prsty od malíčku po palec, střídavými těžkými a pomalými dopady palce a ukazováčku na podložku. Uplatňujeme mnutí rukou, mávání překříženýma rukama apod.

Rozvoj hrubé motoriky 2 až 3letého dítěte. Procvičujeme chůzi po schodech, skákání po jedné noze, chůzi dozadu, házení a chytání míčku, kopání do míče (od vedení nohy dítěte, přes napodobování dítětem až po samostatné kopnutí do míče). Necháme dítě šlapat po bublinách z bublifuku nebo bubliny chytat. Zařazujeme hry spojené s honičkami (matka honí dítě a naopak), hry spojené s tancováním.

Příklad typické aktivity:

NA KAMZÍKA⁵³ – aktivita společná pro rodiče a děti.

Cíl: rozvoj motoriky.

Motivace: dětem sdělíme pár informací o kamzících, jaké je to zvíře, co všechno dokáže

Časová náročnost: libovolný.

Pomůcky: žádné.

Význam: pohybové cvičení, překonávání strachu z výšky, spolupráce matky a dítěte.

Věk: od 2 let.

Technika: pohybová.

⁵³ Srov. HANŠPACHOVÁ, Jana. *Veselé hry s malými dětmi*. Vogelová Eva, Urban Václav. Vyd. 1. Praha : Portál, 1999. s. 51.

Postup: Matčino tělo se stane skálou, po které dítě v roli kamzíka bude šplhat. Maminky se postaví, chytanou děti pevně za ruce a nechají je šplhat, po jejich nohou, břiše, ramenou. Když malý kamzíček došplhá mamince na ramena, ocitne se na nejvyšším vrcholku skály, má odtud krásný výhled a dívá se do krajiny. Dítě může maminku zlehka zatahat za vlasy, jako by kamzík ožíral větvičky stromů.

Najednou se ozve „výstřel“ - zadupeme nohou a zvoláme: „Kamzíku, pozor, myslivci!“ A dítě za pomoci maminčiných rukou sešplhá až na zem a schová se do jeskyně – maminka si sedne a dítě schoulí do své náruče. Po chvíli kamzík odvážně vystrčí parůžky a vydá se znovu na vysokou skálu.

3.8.3 Okruh aktivit pro rozvoj smyslů a řeči dítěte

Vhodnými aktivitami, které obohacují smyslové vnímání, jsou hry, při nichž se dítě setkává s různými objekty. Řečový projev dítěte podporují všechny činnosti doprovázené mluveným slovem dospělého. V mateřském centru zařazujeme také aktivity posilující motoriku mluvidel.

Následující přehled aktivit je vypracován na základě analýzy a zobecnění konkrétních her uváděných v literatuře^{54 55} a her praktikovaných v MC Školička.

Rozvoj smyslů 1 až 2letého dítěte. Zařazujeme hry, při nichž dítě ukazuje na obrázcích dospělým pojmenované a pro dítě známé předměty a zvířata. Učíme děti říkanky popisující lidské tělo. Připravujeme aktivity, při nichž se dítě učí poznávat barvy. Připravíme si předměty vydávající různé zvuky (zvoneček, bubínek, krabici, chřestidla ...), necháme děti tyto zvuky vyluzovat. Zařazováním rytmických písniček, říkanek a hrátek rozvíjíme cit pro hudbu a rytmus, zapojujeme děti (např. tleskání). Pod dohledem matky necháme dítě hrát si s plastelínou. Připravujeme pro rodiče s dětmi výtvarné aktivity a tvoření (rukodělné práce), kterého se může dítě účastnit (zdobení lepením nebo barvení prstovými barvami).

Rozvoj řeči 1 až 2letého dítěte. Základem je mluvení na dítě, aby mohlo napodobovat. Užíváme prstové hry spojené s přiřazováním správných zvuků zvířat. Opakujeme s dětmi říkanky a rytmické písničky, cílem je, aby se dítě učilo vnímat hlas,

⁵⁴ Srov. HANŠPACHOVÁ, Jana. *Hry pro maminky s dětmi : zábavné činnosti s malými dětmi*. Vogelová Eva, Urban Václav. Vyd.1. Praha : Portál, 1997.

⁵⁵ Srov. ALLEN, K. Eillen; MAROTZ, Lyn R. *Přehled vývoje dítěte od narození do 8 let*. Vlčková Petra. Vyd. 3. Praha : Portál, 2008. Batole, s. 81-97 .

rytmus řeči a snažilo se přidat. Začínáme říkankami neobsahujícími „l“, „r“, „ř“ a sykavky. Nacvičujeme střídání v řeči (hrami typu „teď udeřím na bubínek já a teď ty“).

Rozvoj motoriky mluvidel 1 až 2letého dítěte. Volíme říkanky, které obsahují různé zvuky vyluzované ústy, např. bzučení, syčení, „brnkání“ po rtíkách dítěte (autíčko), hry s jazykem (vypláznutí a schování). Nabízíme hry spojené s foukáním ústy dítěte (větrník, bublifuk, trumpetka).

Rozvoj smyslů 2 až 3letého dítěte. S dětmi hrajeme obrázková domina a podobné hry založené na přiřazování stejných barev a předmětů. Necháme děti se zavřenými očima poznávat podle hmatu různé předměty a materiály. Stavíme s dětmi věže z kostek různých tvarů, říkáme, jakou mají barvu, tvar, velikost. Procvičujeme koordinaci sluchu a pohybu (na různé zvuky děti mění druh pohybu). Zdobíme jablko nebo hrušku částmi jiného ovoce (za pomoci párátek) a marmeládou (např. vydlabaná půlka jablka jako loďka). Dítěti dáváme možnost výtvarného vyjádření, pod dohledem matky mu poskytneme velké čtvrtky papíru, smyvatelné barvy, fixy, křídly, tužky. Připravujeme ročním obdobím motivovanou výrobu jednoduchých dárků z nejrůznějšího materiálu, při realizaci dítěti pomáhá rodič. Nacvičujeme písničky za doprovodu jednoduchých nástrojů.

Rozvoj řeči 2 až 3letého dítěte. Užíváme prstové hry spojené se základními pozdravy průběhu dne nebo seznamováním dítěte se základní početní řadou od jedné do pěti. Připravujeme slovní hádanky. Provádíme cvičení na rozlišování jednoslabičných a víceslabičných slov (na slovo pes vhodí dítě kostku do krabičky s obrázkem pes, na slovo žížala do krabičky s obrázkem žížaly).

Rozvoj motoriky mluvidel 2 až 3letého dítěte. Dětem předkládáme pohádku a vybízíme je k provázení děje mimikou obličeje, jako zívnutí, olíznutí rtů jazykem, zavření a otevření očí, čichání nosem, mlasknutí. Nabízíme hry spojené s foukáním ústy dítěte (udržování nafukovacího balonku ve vzduchu foukáním).

Příklad typické aktivity:

MAXIKNIHA⁵⁶ - aktivita společná pro rodiče a děti.

Cíl: rozvoj řeči, poznávání barev, rozvoj tvořivosti.

⁵⁶ Srov. HANŠPACHOVÁ, Jana. *Veselé hry s malými dětmi*. Vogelová Eva, Urban Václav. Vyd.1. Praha : Portál, 1999, s. 58.

Motivace: dětem přečteme pohádku z jejich oblíbené knihy, prohlédneme si v ní obrázky.

Časová náročnost: asi 15 minut denně, dlouhodobá aktivita.

Pomůcky: velké archy balicího papíru, pastelky, prstové barvy.

Věk: od 2 let.

Technika: výtvarná a komunikační.

Postup: Tato hra má zejména podpořit budoucí zájem dětí o četbu knih, poslouchání pohádek a vyprávění příběhů. Dítě si může vytvořit svoji vlastní knihu, kterou si i samo namaluje. Maminky vezmou několik archů papíru, přeloží je na polovinu, ty do sebe naskládají tak, že vznikne „maxikniha“. Maminky dětem zapisují jejich oblíbené básničky, zaznamenávají vtipné komentáře, dětmi vymyšlené pohádky, nebo dětem kladou vhodné otázky a zapisují jejich odpovědi, dítě tak rozvíjí řeč. Další smysly rozvíjí při ilustraci, kdy dítě si samotné dotváří celou knihu. Učí se rozeznávat barvy, spojuje si řeč s obrázkem, čímž rozvíjí i fantazii. Knihu si odnesou domů, ke knize se dítě spolu s maminkou může neustále vracet, listovat si v ní, předčítat, prohlížet obrázky, povídat si u ní.

3.8.4 Okruh aktivit pro rozvoj sociálních vazeb

Mateřské centrum je ideálním místem, kde si nejmenší děti v doprovodu maminek můžou vyzkoušet první kontakty s ostatními dětmi. Aktivitami za přítomnosti jiných dětí vytváříme nové podněty pro celkový rozvoj dítěte. Navrhujeme volit aktivity, při kterých děti učíme přizpůsobivosti, ohleduplnosti, poslušnosti.

Rozvoj sociálních vazeb 1 až 2letého dítěte. Užíváme prstové hry s říkankami a seznamujeme děti se souvislostí mezi tvarem prstů a charakteristikami členů rodiny. Rozmístíme hračky do různých částí místnosti a necháme děti pro ně dolézt či dojít. Schováváme známé předměty a hračky na místa, kde je snadné je objevit, necháme děti předměty hledat (pokud je třeba, napovídáme jim). Volíme hry pro práci v kolektivu (kousky molitanu necháme děti sbírat do jedné nádoby). Zpíváme společně písničky, necháme děti tancovat a mávat jemným šátkem. Necháme čtveřice dětí společně zvedat gymnastický kruh (maminky stojí za dětmi nebo je přidržují).

Rozvoj sociálních vazeb 2 až 3letého dítěte. Zařazujeme pohybové hry s říkankami, při nichž se maminky s dětmi drží za ruce a vytváří kruh nebo hada. Maminky s dětmi společně hrají jednoduchou pohádku (užití jednoduchých rekvizit).

Připravujeme společné výtvarné aktivity (např. děti na barevný papír obkreslí svou ruku, maminka ji pomůže vystříhnout, a jednotlivými výstřížky dotvoříme např. sluníčko)⁵⁷ nebo společné malování dětí na velký papír prstovými barvami bez štětců. Volíme hry, kdy děti společně plní jednoduchý úkol nebo si pomůcky navzájem vyměňují.

Příklad typické aktivity:

SPOLEČNÝ KRUH – aktivita společná pro rodiče a děti.

Cíl: spolupráce dětí, rozvoj dovedností.

Motivace: za doprovodu hudby necháme děti spolu s maminkami, aby si zatancovaly.

Ve zpívání a opakování jednoduchých říkadel pokračujeme seskupení do kruhu.

Časová náročnost: 15-20 minut.

Pomůcky: pestrobarevné plátno kruhového tvaru, různorodé hračky, obrázky zvířátek, ukázky různých materiálů, větší barevné korálky a kolíčky.

Věk: od 2 let.

Technika: komunikační, pohybová.

Postup: do volného prostoru umístíme barevné plátno kruhového tvaru, po jehož obvodu se děti spolu s maminkami po úvodní motivaci usadí. Děti sedí v kruhu na klíně u svých maminek, společně si opakujeme barvy. Děti dostanou za úkol přemístit se na barvu na plátně, kterou vedoucí určí, poté se mají vrátit zpět k mamince. Na plátno rozmístíme barevné kolíčky a děti podle zvolené barvy je musí posbírat a přinést mamince, a spolu s ní je připnou na okraj plátna. Lze použít i korálky, které děti sbírají a spolu s maminkou navlékají náhrdelník, který si maminka na závěr nasadí. Plátno pokryjeme hračkami, obrázky, kostkami... Děti na vyzvání zadaný předmět seberou, dokud není celé plátno uklizeno a nic na něm nezůstane.

Poté se děti s maminkami postaví a chytanou se všichni společně za ruce, pohybují se dokola kolem plátna a přitom zpívají, po písničce si děti dřepnou a za asistence maminek zvednou plátno, mohou jím libovolně pohybovat, ale nesmí jej pustit.

⁵⁷ Srov. HANŠPACHOVÁ, Jana. *Hry pro maminky s dětmi : zábavné činnosti s malými dětmi*. Vogelová Eva, Urban Václav. Vyd.1. Praha : Portál, 1997. Papír a barvy, s. 148.

3.9 Blok aktivit pro děti – rodič je přítomen

Děti ve věku 1 – 3 roky nejsou ještě připraveni na výraznější odloučení od maminky. Citlivým přístupem pracovnice mateřského centra můžeme nenásilně a postupně připravovat dítě na podmínky pobytu v předškolním zařízení. I když se matka přímo neúčastní aktivity nabízené dětem, je v mateřském centru přítomna a dítě se k ní kdykoliv může od hry se svými vrstevníky obrátit pro pocit jistoty (často stačí sluchový či oční kontakt).

3.9.1 Charakteristika dítěte ve věku 1 – 3 roky, jeho možnosti činnosti s jinými dětmi

1 až 2leté dítě.⁵⁸ Již v tomto věku jsou děti ve společnosti jiných dětí rády, ale nezapojují se do společných her. Ve společnosti jiných dětí si zpravidla hraje paralelně, tzn. vedle jiného dítěte, ale ne s ním.

2 až 3leté dítě.⁵⁹ Ve věku dvou let je dítě již schopno nabídnout hračku jiným dětem, ale obvykle s věcmi zachází majetnický. Ke třetímu roku života chápe pojem střídání, do společné hry s dětmi se někdy na chvíli připojí. Váhavě se zapojuje do skupinových činností.

3.9.2 Okruh aktivit pro 1 až 2leté děti, bez aktivní pomoci matky

Pro takto malé děti v mateřském centru navrhujeme připravovat aktivity spojené s hrou s hračkami a didaktickými pomůckami. Zpravidla na více dětí dohlíží jedna dospělá osoba. Někdy je vhodné, aby vedoucí u aktivity použila kostým pohádkové bytosti. Děti snáze zapomenou na nepřímý kontakt maminek a jsou schopny samy vykonávat aktivitu, kdy akceptují pokyny vedoucí. Hra dětí v tomto věku má podobu poznávání nových předmětů, materiálů a činností.⁶⁰

Vhodné jsou pomůcky jako kostky a další předměty, které lze stavět na sebe nebo zasunovat do sebe, nádoby s otvory do kterých lze zasunovat předměty určitých tvarů, pomůcky vydávající různé zvuky. Pro rozvoj hrubé motoriky jsou vhodné hračky, které

⁵⁸ Srov. ALLEN, K. Eillen; MAROTZ, Lyn R. *Přehled vývoje dítěte od narození do 8 let*. Vlčková Petra. Vyd. 3. Praha : Portál, 2008. Batole, s. 85.

⁵⁹ Srov. ALLEN, K. Eillen; MAROTZ, Lyn R. *Přehled vývoje dítěte od narození do 8 let*. Vlčková Petra. Vyd. 3. Praha : Portál, 2008. Batole, s. 92.

⁶⁰ Srov. ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Vyd.1. Praha : Karolinum, 2004. Etapy raného vývoje s akcentem na ranou interakci, s. 65.

lze tlačit před sebou nebo táhnout na provázku. Z knih jsou nejvhodnější obrázková leporela.

Příklad typické aktivity:

STAVÍME HRAD – aktivita pro dítě.

Cíl: vykonávání činnosti, bez matky, reagování na pokyny vedoucí, plnění aktivity.

Motivace: vedoucí oblečená jako princezna, písni svolává děti a prosí je, aby jí pomohly postavit hrad.

Časová náročnost: 10 minut.

Pomůcky: kostky různých velikostí, tvarů a materiálů, kostým princezny.

Věk: 1 až 2 roky.

Technika: dramatická.

Postup: princezna rozmístí po prostoru, různorodé kostky, pustí hudbu a do ní písni nebo povídáním začne k sobě svolávat děti a prosí je o pomoc: „Milé děti, jmenuji se princezna Anna, potřebovala bych vaši pomoc, potřebuji postavit hrad, kde bychom mohli všichni společně bydlet.“

Dětem poví pár pokynů: „Přineste mi prosím všechny kostky, které tady najdete, a společně postavíme hrad.“

Děti se rozeběhnou po místnosti, hledají kostky, které nosí princezně, ta je shromažďuje na místě a při dostatečném množství dětí ve sbírání zastaví a vyzve je, aby se seskupily kolem ní, a společně pak začnou stavět jednotlivé kostky na sebe. Pokračují ve skládání, dokud není vytvořena alespoň pomyslná zeď hradu, za kterou se spolu s princeznou mohou schovat.

Za odměnu si děti mohou do „hradu“ přinést hračku, kterou si v mateřském centru oblíbily.

3.9.3 Okruh aktivit pro 2 až 3leté děti, bez aktivní pomoci matky

Hra dětí v tomto věku je charakterizována zapojováním představivosti a fantazie, již si dovedou hrát „na něco“. Rozvoj aktivit je vázán na řečové aktivity. Nastává přechod od otázky „Co je to?“ k otázce „Proč je to?“⁶¹

⁶¹ Srov.ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Vyd.1. Praha : Karolinum, 2004. Etapy raného vývoje s akcentem na ranou interakci, s. 66.

Jako hračky a pomůcky pro samostatnou hru dítěte v mateřském centru navrhujeme využívat dětské kuchyňky, občůdky, sady hraček znázorňující domácí a exotická zvířata, figurky znázorňující různé členy rodiny, autíčka, letadla. Pro rozvoj jemné motoriky navrhujeme používat pomůcky založené na provlékání provázku otvory, přesunování předmětů po drátěných vedeních, stavebnice z kostek různých tvarů.

Pod vedením pracovníce mateřského centra zkusíme první společné hry s míčem. Začínáme kouláním míčem mezi dvěma dětmi, kouláním ve velkém kruhu, pokračujeme házením míčem, kopáním do míče.

Děti je možné také společně zaujmout sledováním loutkového divadla.

Příklad typické aktivity:

PRINCEZNIČKA NA BÁLE - aktivita pro dítě.

Cíl: zvládnutí aktivity dítětem bez přímé pomoci a blízkosti matky, udržení pozornosti, zapojení do činnosti, rozvoj jemné motoriky.

Motivace: děti pozveme do divadla, ke sledování pohádky.

Časová náročnost: 10 minut.

Pomůcky: korpus divadla, vyrobeného z kartonu, loutky a další rekvizity.

Věk: 2 až 3 roky.

Technika: dramatická.

Postup: děti se usadí na zem před korpus divadla, vedoucí aktivity se přesune za divadlo a připraví si všechny rekvizity k pohádce. Na úvod je možné použít krátkou pohádkovou melodii, odhrne se opona a děti sledují děj. Vedoucí vypráví pohádku, děj provází akcí loutek:

Princeznička na bále, poztrácela korále.

Její táta, mocný král, Jiříka si zavolal: „Jiříku máš na mále, přines nám ty korále!“

Jiřík běžel za hory, nakopal tam brambory.

Přinesl je před krále: „Tady jsou ty korále! Větší už tam neměli, ty už snědli v neděli.“⁶²

Pohádku zopakujeme, děti se učí text pohádky a zapamatují si děj. Při verši: „poztrácela korále,“ vedoucí vysype před děti korále, ty se zapojí do pohádky a sbírají je všichni společně do určené krabičky, pro princeznu.

⁶² Srov. *Rebelátka* [online]. 2005-2009 [cit. 2010-03-27]. Říkačky. Dostupné z WWW: <www.rebelatka.estranky.cz/clanky/rikacky/princeznicka-na-bale>.

Děti plní činnost, bez pomoci matky, jejich pozornost je udržována dějem pohádky a je obnovována aktivním zapojováním dětí do děje. Děti mezi sebou rozvíjí první spolupráci, pozorováním a zapojováním se do pohádky vykonávají společnou aktivitu.

3.10 Vyhodnocení výsledků projektu

Zkvalitnění programové náplně dle tohoto projektu doporučujeme realizovat postupně, za pomoci měsíčních plánů. Navrhujeme organizovat jednou měsíčně poradou pedagogických pracovníků DDM V. n. M., která by zaujímala stanovisko k měsíčnímu plánu vypracovanému vedoucí MC Školička a hodnotila realizaci schůzek MC Školička v měsíci minulém.

Navrhujeme provádět kontrolu systematické přípravy aktivit ve formě karet aktivit. Provádět kontrolu tvorby portfolia aktivit MC Školička, tzn. začleňování karet realizovaných aktivit do jednotlivých bloků, doplňování karet poznámkami k průběhu realizace, případně fotografickým materiálem.

Pro ověření výsledků projektu, navrhujeme provést v delším časovém horizontu dotazníkové šetření spokojenosti uživatelů MC Školička.

ZÁVĚR

V předkládaném bakalářském projektu jsme se věnovali současné úloze DDM V. n. M. v nabídce volnočasových aktivit obce Veselí nad Moravou, speciálně pak při DDM V. n. M. zřízenému MC Školička, analýze chodu jak DDM V. n. M., tak i MC Školička. Současně jsme předložili program rozvoje mateřského centra.

V první kapitole jsme konstatovali, že úloha celého DDM V. n. M. i při něm zřízeného MC Školička, je v nabídce volnočasových aktivit obce Veselí nad Moravou poměrně významná. Svoji činností zasahuje značný počet obyvatelstva, a to bez jakýchkoliv omezení pro přijetí.

Záměrem druhé kapitoly bylo provést podrobnou analýzu stávající situace DDM V. n. M., speciálně pak jedné z jeho forem činnosti - MC Školička. Tím, že se jedná o školské zařízení, musí být také garantována odborná úroveň výchovného působení. Právě splnění tohoto požadavku se ukázalo jednou ze slabých stránek současného stavu MC Školička.

V třetí kapitole jsme předložili řešení v podobě návrhu způsobu přípravy programové náplně MC Školička. Řešení je členěno do čtyř bloků: tvorba programové náplně a její principy, blok aktivit pro rodiče – dítě je přítomno, blok společných aktivit rodičů s dětmi a blok aktivit pro děti – rodič je přítomen. Bloky jsou doplněny příklady konkrétních aktivit. Jednotící myšlenkou je důsledná příprava programu ve vztahu na vývojové možnosti dítěte.

Bakalářský projekt zavádí do přípravy programové náplně MC Školička systém podložený vývojovou psychologií dítěte. Hlubší zpracování by si zasluhovala problematika zapojení matek do přípravy programů a do samotné organizace chodu mateřského centra.

Dne 1. 6. 2010 DDM V. n. M. završí padesát let své existence, během které se vždy snažil nabízet programy a aktivity dle zájmů dětí a mládeže a také dle nejnovějších trendů doby. Věříme, že realizace „Programu rozvoje mateřského centra při DDM V. n. M.“ přispěje k pokračování této snahy a v konečném hodnocení přinese ještě více spokojených uživatelů MC Školička.

ANOTACE

Bakalářský projekt je první prací zabývající se Mateřským centrem při Domu dětí a mládeže ve Veselí nad Moravou. Věnuje se úloze mateřského centra i celého domu dětí a mládeže v obci Veselí nad Moravou. Analyzuje stávající situaci mateřského centra a předkládá program jeho rozvoje, zaměřený na zkvalitnění přípravy programové náplně. Přípravu programů propojuje s poznatky vývojové psychologie pro kategorii 1 až 3letých dětí.

The bachelor project The Mother's Centre at the Centre for Children and the Youth in Veselí nad Moravou ranks among the first works which deals with this centre. This project is concerned with the task of the Mother's Centre as well as the whole Centre for Children and the Youth in Veselí nad Moravou. It also gives an analysis of the current situation of the Mother's Centre and suggests a programme for its development which aims at a higher quality of the programme offered to their clients. The project also connects the programme with the latest knowledge in developmental psychology of 1 upto 3-year-old children.

LITERATURA A ZDROJE

Bibliografie

ALLEN, K. Eileen; MAROTZ, Lyn R. *Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let.* Vlčková Petra. Vyd.3. Praha : Portál, 2008. 192 s. ISBN 978-80-7367-421-2.

HANŠPACHOVÁ, Jana. *Hry pro maminky s dětmi : Zábavné činnosti s malými dětmi.* Vogelová Eva, Urban Václav. Vyd. 1. Praha : Portál, 1997. 272 s. ISBN 80-7178-166-5.

HANŠPACHOVÁ, Jana. *Veselé hry s malými dětmi.* Vogelová Eva, Urban Václav. Vyd. 1. Praha : Portál, 1999. 160 s. ISBN 80-7178-335-8.

KOHLOVÁ, Maryann F. *Výtvarné činnosti pro malé děti : rozvíjíme tvořivost a šikovnost dětí od 1 do 3 let.* Šárová Michaela, Zindulka Vladimír, Vaňková Ida. Vyd.1. Praha : Portál, 2004. 128 s. ISBN 80-7178-891-0.

KOLÍNSKÝ, Petr. *Síť mateřských center v ČR. Síť mateřských center v České republice : ohlédnutí za uplynulých deset let.* Praha : Síť mateřských center, 2003. 35 s. Obsahuje seznam a adresy členů Sítě mateřských center v ČR

KORTA, Antonín. *Statistika obyvatel a obřadů ve Veselí nad Moravou za rok 2009.* *Veselské listy.* 2010, Únor, s. 2

Kronika DPM 1960 – 1965, archiv Domu dětí a mládeže Veselí nad Moravou

PÁVKOVÁ, Jiřina, et al. *Pedagogika volného času : teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času.* Zindulka Vladimír, Dvořák Dominik. Vyd. 3. Praha : Portál, 2002. 231 s. ISBN 80-7178-711-6.

SZABOVÁ, Magdaléna. *Cvičení pro rozvoj psychomotoriky : stimulační hry pro děti od 3 do 10 let.* Vaňková Klára, Kubovič Štefan. Vyd.1. Praha : Portál, 1999. 147 s. ISBN 80-7178-276-9.

ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte.* Vyd.1. Praha : Karolinum, 2004. 247 s. ISBN 80-246-0877-4.

TUREČKOVÁ, Marcela. *Přehled kroužků ve školním roce 2009/2010*. Veselí nad Moravou: Dům dětí mládeže Veselí nad Moravou, 2009. 2 s.

TUREČKOVÁ, Marcela. *Zpráva o činnosti příspěvkové organizace hospodaření za rok 2008*. Veselí nad Moravou: Dům dětí mládeže Veselí nad Moravou, 2008. 4 s.

Veselsko. Nekuda Vladimír. Brno, Veselí nad Moravou: Muzejní a vlastivědná společnost, Město Veselí nad Moravou, 1999. 590 s. ISBN 80-85048-94-9.

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání ČR. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Vyhláška o zájmovém vzdělávání. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2005, 20, 74, s. 509-511. Dostupný také z WWW: <mvcr.cz>.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném vzdělávání (školský zákon). Parlament ČR. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném vzdělávání (školský zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2004, 190, 561, s. 10262-10345. Dostupný také z WWW: <mvcr.cz>.

Internetové zdroje

Baby Signs Czech Republic. *Znaková řeč pro batolata* [online]. 2008-2010 [cit. 2010-03-27]. Dostupné z WWW: <www.babysigns.cz>.

Centrum pro rodinu Veselí nad Moravou [online]. 2005-2009 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <centrumprorodinu.estranky.cz>.

Církevní základní škola ve Veselí nad Moravou [online]. c2009 [cit. 2009-12-28]. Dostupný z WWW: <czsveseli.cz>.

Dům dětí a mládeže Veselí nad Moravou [online]. c2005-2009 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <ddmveseli.estranky.cz>.

HYNEK, Zdeněk. *HC BRITTERM VESELÍ NAD MORAVOU* [online]. 2006 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <hcveseli.com>.

Kolektiv autorů. *Metodika pro podporu tvorby ŠVP ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. 2007. Praha: Národní institut dětí a mládeže ve spolupráci s MŠMT s. 100. Dostupný z WWW: <nidm.cz>.

KOLÍNSKÁ, Růt. *Tisková zpráva-Národní týden manželství*. Síť Mateřských center, 2010. s. 1. Dostupný z WWW: <materska-centra.cz>.

MACEK, Milan. *Pedagogická dokumentace ve školních zařízeních pro zájmové vzdělávání. Pedagogická dokumentace pro SVČ* [online]. 2009 [cit. 2009-11-14], s. 5. Dostupný z WWW: <nidm.cz>.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. *Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně vzdělávací soustavy za rok 2001*. Ústav pro informace ve vzdělání- Divize nakladatelství Tauris,2003. s. 131. ISBN 80-211-0441-4. Dostupný z WWW: <msmt.cz/dokumenty/vyrocnizpravy>.

POLÁČKOVÁ, Hana. *Zásady vztahů orgánů Jihomoravského kraje k řízení příspěvkových organizací*. Vyd. 2. Brno:Krajský úřad, 2007. s. 41. Dostupný z WWW: <kr-jihomoravsky.cz>.

Rebelátka [online]. 2005-2009 [cit. 2010-03-27]. Říkačky. Dostupné z WWW: <www.rebelatka.estranky.cz>.

Sít mateřských center [online]. 2009 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <materska-centra.cz>.

TUREČKOVÁ, Marcela. *Vnitřní řád Mateřského centra Školička*. Veselí nad Moravou: Dům dětí a mládeže Veselí nad Moravou, s. 1. Dostupný z WWW: <ddmveseli.estranky.cz>.

Základní a mateřská škola Veselí nad Moravou, Hutník [online]. c2008 [cit. 2009-12-28]. Dostupný z WWW: <zshutnikves.cz>.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č. 1

Tabulka č. 2 - PŘEHLED OBČANSKÝCH SDRUŽENÍ PRACUJÍCÍCH S MLÁDEŽÍ VE VESELÍ NAD MORAVOU

	Jméno občanského sdružení:	Náplň:
1.	FC Veselí nad Moravou	Fotbal
2.	Junák - svaz skautů a skautek ČR středisko Čejka	Světové výchovné hnutí
3.	Kanoe klub Veselí nad Moravou	Vodní sporty
4.	Kynologický klub Veselí nad Moravou	Výcvik psů
5.	Lawn Tennis Club, Veselí nad Moravou	Tenis
6.	Leteckomodelářský klub Veselí nad Moravou	Modelářství
7.	Orel jednota Veselí nad Moravou	Křesťanská sportovní organizace
8.	Sakura Veselí nad Moravou	Karate
9.	Sportovní klub lyžování Veselí nad Moravou	Lyžování
10.	Sportovní klub Moderní gymnastiky Veselí nad Moravou	Moderní gymnastika
11.	Sportovní klub Národní házená Veselí nad Moravou	Národní házená
12.	Šachový klub Veselí nad Moravou	Šachy
13.	Tělocvičná jednota Sokol Veselí nad Moravou	Volejbal, stolní tenis, hokejbal, mažoretky
14.	Sarkander, pobočka Veselí nad Moravou	Setkávání křesťanské mládeže
15.	Klub Pathfinder	Setkávání mládeže církve adventistů

PŘÍLOHA Č. 2

Tabulka č. 3 - PŘEHLED ČINNOSTÍ DDM V. n. M. V LETECH 1997 AŽ 2009

Školní rok	Kroužky		Akce celkem		Akce So, Ne		Tábory		
	Počet kroužků	Počet dětí	Počet akcí	Počet dětí	Počet akcí	Počet dětí	Zimní	Letní	Počet dětí
1997-1998	35	499	81	6583	35	2745	2	8	555
1998-1999	39	449	138	11969	35	4315	3	4	342
1999-2000	39	469							
2000-2001	45	549	93	8274	26	3400	2	15	732
2001-2002	45	523	102	10959	31	4237	1	14	614
2002-2003	50	589	99	8174	61	7125	0	12	485
2003-2004	52	629	120	10775	68	6505	0	14	586
2004-2005	50	566	96	10815	57	7006	1	19	843
2005-2006	49	479	99	11239	31	2243	1	8	366
2006-2007	45	494	109	8223	69	5368	1	15	547
2007-2008	43	508	25	6509	25	6909	1	12	533
2008-2009	30	406	28	6698	10	2289	1	28	712

PŘÍLOHA Č. 3

Tabulka č. 4 - NABÍDKA ZÁJMOVÝCH AKTIVIT DDM V. n. M. PRO ŠK. ROK 2009/2010 (počet přihlášených dětí k 31. 10. 2009)

Název zájmové činnosti	Počet přihlášených dětí
Aerobik přípravka	31
Aerobik pro všechny-kondiční	14
Aerobik soutěžní Berušky	18
Aerobik soutěžní Žabky	18
Aerobik soutěžní Tygřice	13
Anglický jazyk	6
Break dance	11
Hip hop dance	25
Hokejbal	10
Keramika pro MŠ	10
Keramika pro mladší školáky	10
Keramika pro starší školáky	9
Keramika pokročilí	5
Keramika pro dospělé	8
Kytara začátečníci, pokročilí	12
Letecký modelář	7
Mažoretky přípravka	6
Mažoretky Pusinky	9
Mezinárodní házená přípr.	16
Mezinárodní házená ml.	12
Mezinárodní házená st.	10
Sportík kluci a holky	10
Šikovné ruce a ručičky	10
Štěpnička přípr.	16
Štěpnička ml.	23
Štěpnička st.	20
Železniční modelář	2